

NOORUSMAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI

NR. 2

VEEBRUAR

1928

S I S U:

Vabaduspäevaks. — Vangipuuri kaliif. — Idamaa muinasjutt. Eesti keele M. Nurmik. — M. Strandberg — Tuvi. — Anni Svan — Olli elukool. Soome keelest M. Nurmik. — K. Ehrman — Kaks laulu. — R. Tagore — Kaks kildu. — M. Strandberg — Teed seda viidi mu ema. — M. Kyber — Toomas Rasvakott. Eesti keele J. Käis. — E. Maltenek — Kahelambiline Reinartsvastuvõtja. — Toomas Kivi — Spordi ringvaade. — Loodusesõbra nurk. — Noorusmaalaste võidulend. — Ülesandeid. — Male. — Kabe.

Tähelepanu! Ülesanne viimsel leheküljel!

Kaanel: Konrad Mägi — Veneetsia.

NOORUSMAA

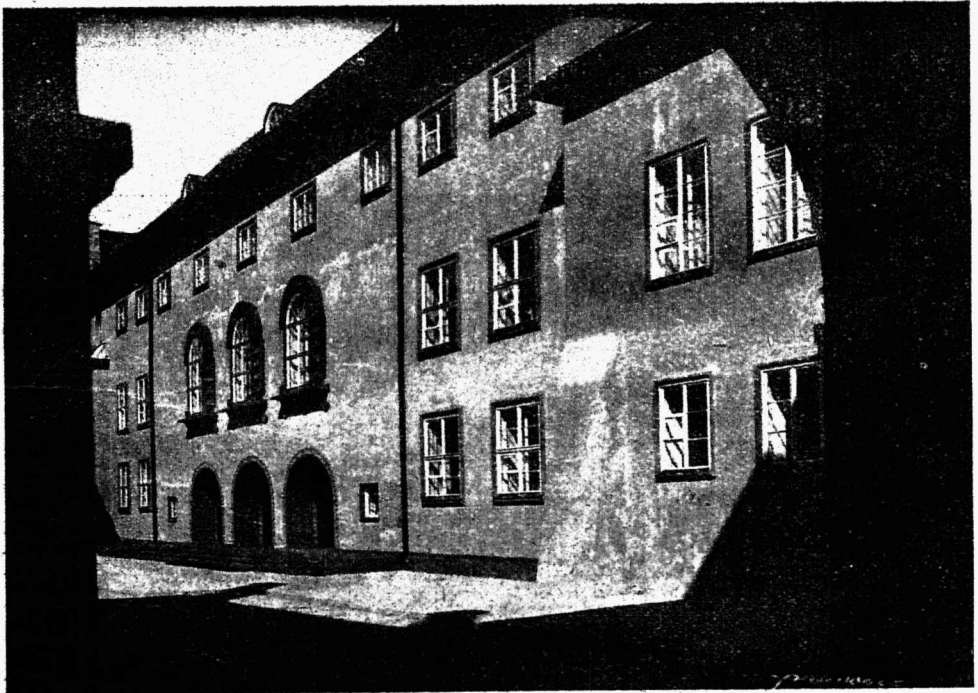
EESTI NOORSOO AJAKIRI

KOLMAS AASTAKÄIK
VEEBRUAR

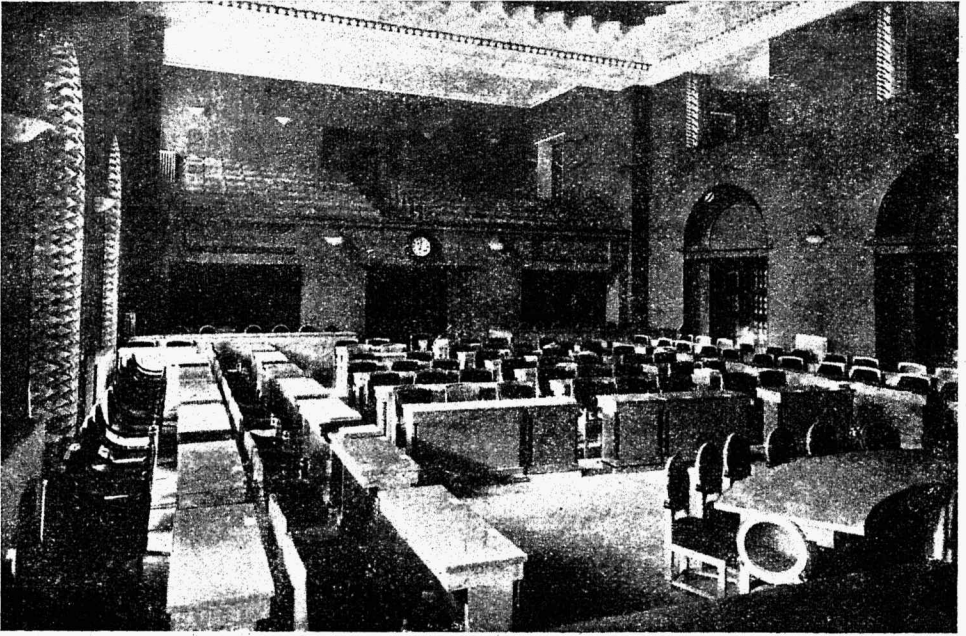
Nr. 2

1928

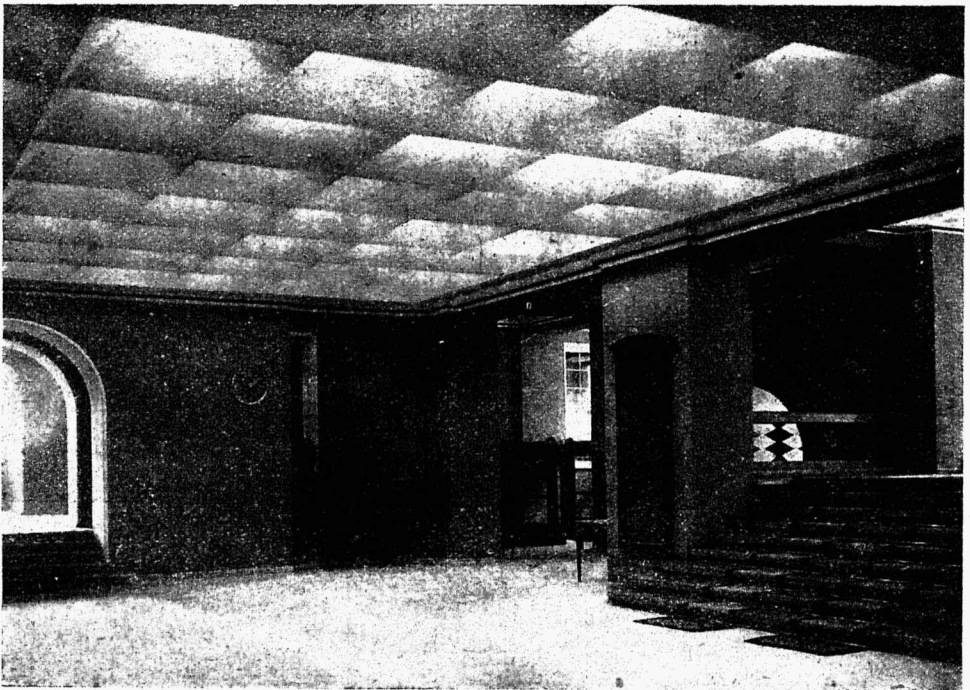
Toimetuse juhatajad: J. Käis, M. Laarman, E. Martinson. :: Vastutav toimetaja:
E. Martinson. :: Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit. :: Toimetuse ja talituse:
Tallinn, Rataskaevu 22. Tel. 14-63. Toimetuse kõnetunnid esmaspäeval k. 12—1.

Riigikogu hoone.

Riigikogu istungisaal.

Riigikogu vestibüül.

Riigivanema kodu.

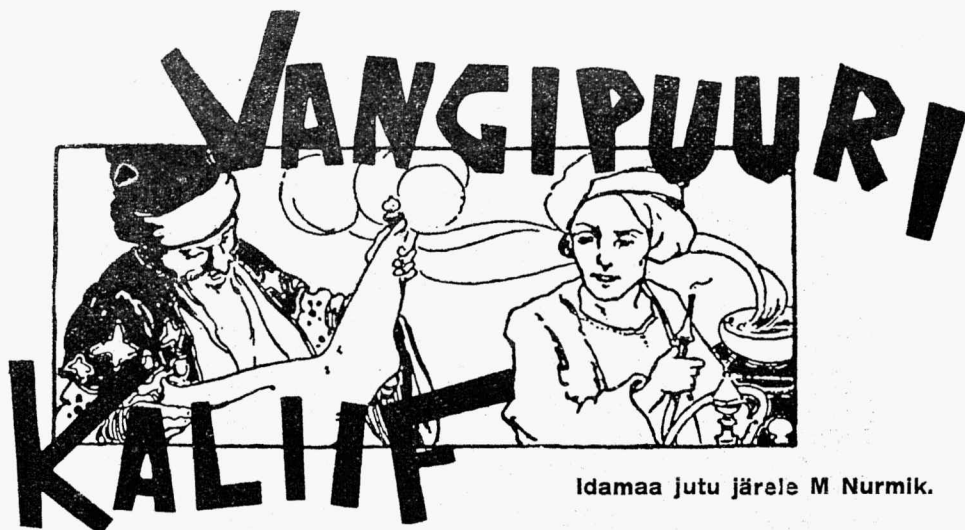
Vabaduspäevaks.

Kui talve pimedad päevad vääratakse ja sunnitakse minevikku, kui päike kõrgemale tõustes ja pikemini paistes ennustab tulevat kevadet, kui me oma lumisärasel kodumaal neist märkidest alles nagu salaja aimame uut ja tulevat elu — siis tuleb kahekskümmes neljas veebruar — päev, mis keset külma küünlakuud kümne aasta eest Eesti elu kalendris määrati tulevasti kevadet ennustavaks pööripäevaks.

Kümme aastat on lühike aeg riigi elus. Inimelust aega kümme aastat on suur osa. Need, kes sündisid koos Eesti Vabariigiiga, on saanud juba kümneaastaseiks ja sel ajal kümneaastased olnud on saanud täiskasvand riigikodanikeks. Kümme aastat on pikk aeg inimese elus, täis tööde, muresid, võite ja saavutus- rõõme.

Kui nüüd Eesti Vabariigile kümneaastasel juubelipeol soovime heledat ja ilusat tulevikku, selgeid päevi ja päikesesära, siis — teadkem — oleme kõigepealt ise sunnitud sisustama oma elu järgmised kümme aastat veel teadlikuma ja sihikindlama tööga, rakenduma veel hoolikamasse ja pingutatavamasse tööde, sest noorte tulevaste riigikodanikkude käes on võti meie kodumaale kestva kevade uste avamiseks.

Noorusmaa.

Idamaa jutu järele M Nurmik.

Kolmas päätükk.

Kaliif jälle lossis.

Kuid hääled lähenesid. Ta kuulis mitut inimest ronivat mõõgatuppede tärisesed üle kõrge müüri, ja äkki ilmus puude tagant mitu õukondlast paljaste mõõkadega, hüüdes: „Siit kuuldus see! Surmake see häbematu!“

Siis kaliif hüüdis vihaseks: „Kas ma ei käskind teid peatuda? Kuidas siis julgete läheneda? Minge! Saatke visiir siia mulle riideid tooma!“

Üks neist tahtis teda juba relvaga läbi torgata, kuid teine jõudis teda ses takistada, lausudes: „See on midagi ebariilikku. Teatagem sellest kaliifile.“

Keegi teine sõnas: „Ei see ole mingi pahategija ega röövel, vaid mõni randid merimees,“ ja kolmas arvas: „See on hullumeelne.“ Nii nad seisis sääl ümber, mõõgad käes.

Kuid tema ütles: „Mina olen kaliif. Kuidas te mind ei tunne ja miks te mu sõna ei kuule?“

Seda kuuldes nad purskasid kõik valjusti naerma, ja üks neist hüüdis, lüües teda lapiti mõõgaga: „Sina häbematu lurjus! Kuidas sa tohid teotada kaliifi püha nime.“

Kuna nad alles naersid, lähenes sama tundmatu, kes teda kaldal oli kõnetand, püha turban pääs ja ta oma nišapursiidine mantel seljas. Teda nähes õukondlased heitusid silmili maha.

„Kuidas julgete,“ küsis ta rangelt, „häärida minu aia pühadust?“

Siis nad rääkisid talle, et olid lossiaia müürist mööda minnes kuulnud hüüdu ja kuidas nad, kartes mingisugust salanõu härra vastu, olid, paljastatud relvad käes, ronind üle kõrge müüri ja tungind läbi pöösastiku. „Ja, vaata, oh valdjas,“ sõnas keegi neist, „leidsimegi salaroimari — ta oli peitnud enda siia pöösastikku. Ta on alasti ja vististi mingi hullumeelne, sest ta nimetab end kaliifiks ja käsib meid tuua talle lossist riided.“

Mees lähenes ja silmitses kaliifi.

„Sina vilets pettur,“ hüüdis kaliif. „Miks vahid mind, enesel minu turban pääs ja minu mantel seljas, ja miks käid siin minu aias, kuna ise hästi tead, et mina olen kaliif?“

Kuid tundmatu lausus, pöördudes õukondlaste poole: „Võtke see hull oma hoole alla, kuid ettevaatlikult, ja kandke ta lossi. Teda on vististi valland mingi nõdrameelsuse vahk¹⁾.“

Kurvalt ja rõhutatud meelel, imestades, mis kummaline saatus talle ometi osaks oli saand, kanti kaliif vangina oma lossi ja heideti vangikongi. Kui talle oli toodud vilets vangikaap, hüüatas ta: „Kas te ei tunne mind?“ Nad kostsid naerdes: „Oo jaa, sa oled ju kaliif.“ „See ma tõepoolest olengi,“ sõnas ta; aga nad ainult muigasid seepäälle ja asetasid ta ette sööki ja jooki.

Nädalapäevad lamas ta kongis. Ta

¹⁾ hoog.

mõtted eksisid sinna-tänna, püüdes seletust leida sellele imelikule sündmusele, ja ta südant vaevas suur valu. Siis ükskord astusid ta kongi kaks meest, kandes kuldahelaid. Nad kinnitasid ahelad rõnga varal ta pahema jala külge ja talutasid ta lossi suure kohtusaali.

Saali kõrvalseina ääre oli tema jaoks ehitatud kuldvarbadest puur, mille otsal oli kirjutus: „Metsaline: Metskaliif.“

Sinna puuri nad ta tõukasid ja kinnitasid ahelad seina küljes oleva rõnga külge. Siis jätsid ta üksi.

Puur oli kitsas; selle küljel, üsna üla-veerel, oli väike kong, kuhu redel üles viis, ja sinna oli tehtud õlgedest talle magamisase.

Kaliif hüüatas juba täielises ebalootuses: „Olen läind hulluks! Allah on võtnud mu mõistuse!“ Ja ta kumardus nuttes maha.

Samal ööl süüdati lossi saalis kõik tuled, ja õukondlased valgusid murruna saali suurt pidu pidama. Saabus viimati ka valekaliif, rietatud kallihinnalisse mantlisse, astus temagi puuri ette vangi pilkama. „Ta peab veiderdama, et meid lõbustada,“ lausus ta.

Kaliif hüüatas: „Kas siin siis kedagi ei ole, kes võiks minu kui õige kaliifi ära tunda?“

Siis kõik vastasid ühest suust: „Kül-lap me sind tunneme, kaliif-metsaline!“ Ja siis algas muusika ja rõõmus pidutsemine.

Puuri võrest kinni võttes hüüdis kaliif murdund häälele, et visiir tuleks ta juure, kuid nad naersid teda ja loopisid toiduiätiseid ta puuri, hüüdes talle ilkudes¹ kibedaid sõnu.

Pärast pidusööki tuli sisse mitu tantsitari, kes muusika järele hakkasid tantsima. Nad naeratasid pilkavalt puuri poole, nii et isegi nende tantsusamm läks segi. Siis kaliif langetas päa. peitis silmad ja vaikis.

Tantsu lõppedes ulatus ta kõrvu vana visiiri hääle: „Kui ta on hullumeelne, siis laske ta minema. Ei ole sünnis teda selkombel pidada.“

Siis kaliif tõmbas äkki käe silme eest ja hakkas raputama puuri varbu, hüt-

des visiiri nimepidi: „Sa tunned ju mind!“

Kuid visiir kostis ainult: „Ei ole sünnis teda niiviisi pidada.“

„Kuule mind! Mina olen kaliif! Sa tunned ju ometi mind! Vaata! Mina olen kaliif!“ Nii hüüdis vaene vang raugel häälele. Siis äkki kisendas ta puurivarvust kinni hoides: „Tiiger! Tiiger!“

Kuid valekaliif ütles vanale visiirile: „Kas tead, mispärasit ma teda siin hoian? See vaene hull, kes pobiseb Allahist, kaliifist ja tiigrist, tuletab mulle meele, mis minust oleks saand, kui veel veidike oleksin jätkand oma endist elu palvetuse ja mõtisklusega, põlates neid lõbusid, mida Allah on annud rõõmuks inimestele. Sageli teda vaadates näib ta olevat mulle nagu ma ise ilmsi-elavana, nimelt see osa minust, mis oli hullus ja mille nüüd, tänu Allahile! olen maha jätnud. Seepärast hoian teda, et sellane hulluse vahk enam kunagi mind ei valdaks ja et ma teda vaadates võiksin mõtelda: „Sellase otsa leiab inime, elades üksinduses, palvetades ja mõtiskelles ja pidades end ligimestest paremaks.““

Vana visiir läks minema ja kaliif vaibus oma puuri põhjale. Ta uskus, et Allah oli ta hüljand.

Öö magas ta puuri põrandal, sest talle tundus väga alandav ronida kongi õlgvoodile nagu elajas. Kui hommik koitis, tahtis ta pidada oma hommikpalvetuse kõrguste kõrgusest; seepärast ronis ta üles kongi, ja sääl õlgvoodil heitis ta maha Allahi ette.

Nii tegi ta iga hommiku, ja Allah julgustas ja lohutas ta meelt.

Kui kaliif oli eland oma puuris ühe kurva poolaasta, siis printsess, kes teda armastas, ütles oma isale: „Püha kaliif siis ikka veel mõtleb: „Mitte veel,“ ja mu süda hüüab suures kibeduses: „Mitte veel — kuid millal siis?““ Ja siis kuningas, ta isa, läkitas käskjala kaliifi juure, ja käskjalg tõi teate, et kaliif oli hüljand endise elu palvetuste ja mõtisklustega ja ihkas juba naituda¹

¹) kahjurõõmsalt.

¹) (kedagi) kosida, naiseks võtta.

printsessiga kõiges hiilguses ja toredu-
duses.

Siis printsess hakkas oma südames kahtlema ja ütles:

„Tahan enne temaga kõnelda, sest kui ta enam ei ole endine, siis ma ei või teda armastada.“

Ta asus reisile ühes suure ja hiilgava saatkonnaga ja saabus viimaks kaliifi lossi. Seda nähes tundis ta oma südames: „Ta mõtted on suuresti muutunud; ta on kaotand oma südame. Ma ei armasta teda enam.“ Ja kui ta suurepärasel ja ülihiilgaval pidul, mille valekaliif ta auks toime pani, nägi eemalt vaese hullumeelse oma puuris ja märkas, millises viletsuses kaliif õnnetut nõdrameelist vangis hoidis, ja kuulis kogu seda naeru ja pilkamist, võõrdus ta süda täiesti kaliifist, ja ta hakkas teda vihkama.

Neljas päätük.

Printsess käib vangipuuril.

Juhtumisi kõnelesid printsessi kaaslannad samal õhtul teda ehteist vabastades talle puuris elava vaese nõdra-meelse loo — kuidas ta väitis olevat end õige kaliifi ja kuidas ta oli vestnud imeliku jutu koledast tiigrist, kes teda meres oli kinni pidand mitu päeva ja ööd, nii et ta habemesse kasvas ja ta küüned pikaks sirgusid, nagu röövlinnu omad.

Seda saladuses kõneldud lugu, mille printsessi omad teenijad olid kuulnud lossi teenijaskonnalt, ei saand printsess enam oma meelest ära ajada ja laskis salaja kutsuda visiiri enda juure. Kui visiir oli saabund, ütles talle printsess:

„Mulle paistab siin kaks kahtlast asja. Ma palun, aita mind! Siin lossis on kaks meest, kes mõlemad nimetavad endid kaliifiks: üks teenib Allahi ja langetab pää nähes teiste rõõmu ja pidutsemist; teise süda ei ole kiindund Allahisse ja ta veedab oma aja lõbutse-
des. Jah, mind paneb just see asi kahtlema: esiteks, et ma ei või armastada seda kaliifi, kes istub troonil, sest märkan, et ta ei ole enam see, kellega vestlesin pühist asjust. Teine seik¹⁾ on

see, et mu süda tunneb suurt kiindumust selle puuris elava mehe vastu, kes on alandlik isegi oma kannatusis ja kes oma suure viletsuseski teenib Allahi.“

Visiir vastas: „See on vaene hullumeelne — kurb on küll mõtelda — ja Allah teab, mis talle kõige parem on. Ka kurvastab mind kaliif, minu isand, et ta nii kaugele on taganend Allahist, nagu niisugusega tihti on lugu, kes äkki hülgavad oma palvetuses ja mõtiskluses veedetud elu ja hakkavad maailma-lõbusid taga ajama. Siiski pole ma mures ta pärast, sest tunnen ta hää südame ja olen kindel selles, et ta kord jälle end alandlikult painutab Allahi ette, hülgab oma halvad teed ning jälle osutab armulikku meelt õnnetute vastu.“

Selle ütelnud, lahkus visiir.

Ent ikkagi veel piinas kahtlus printsessi ja ta ei suutnud vaigistada oma meele rahutust. Viivuks katsus ta end uskuma panna, et kõik oli vaid paha uni, kuid viimaks ta südame rahutus läks nii valusaks, et ta võttis lambi, läks tasa oma toast, juhtides oma sam-
mud läbi magava lossi vaikuse suure kohtusaali, kus puur asus.

Kui väikese lambi vilkuva leegi esimene nõrk kajastus tungis läbi sügava pimeduse, tõstis kaliif põlvedel lebavat pääd ja vaatas tulijat, ilma et oleks teda tunnud. Kui printsess oli lähemale jõudnud, tundis kaliif ta ära; ta painutas pää ja nuttis, häbenedes oma halatsemisväärt seisukorda kõrge daami ees.

Viivukese seisis printsess, leegitsev lamp käes, ja vaatas kaliifi. Siis ütles ta: „Vaene sõber, jutusta mulle oma lugu, et võiksin sind aidata.“

Kui kaliif oli lõpetand oma kurva jutustuse, vastas printsess:

„Kas kõneled tõtt või mitte, kuid tiiger peab teie, sinu ja su vaenlase, vahel otsustama.“ Kui ta oma kõne oli lõpetand, tungis saali varase hommilku esimene koiduhelk läbi idapoolse seina suure akna. Printsess kustutas lambi ja silmitsedes nõrgal koiduvalgel hämarduvat puuri, nägi ta kaliifi tõusvat ja üles voodile ronivat.

„Kuhu sa lähed?“ küsis ta valusasti võpatades ta raskest ahelate kolinast.

1) asjaolu.

... võttis lambi ja läks tasa oma toast...

Siis kaliif pöördus ja printsessile vaadates kostis: „Oled vissisti unustand, oh neidis, mis sulle kõnelesin, kui viimati mu juures olid, et õnnelik see mees, kes võib lausuda oma hommikpalvetuse kõrguste kõrgusest? Tõsi — lossikatust mul enam ei ole — siin kongis olen Allahile kõige lähemal.“

Kuuldes need sõnad, oli printsess kindel selles, et kõneleja oli õige kaliif.

„Nüüd tean, kes sa oled,“ ütles ta, „Allah hoidku sind. Mina loodan su vabastada.“

Kui ta oma tuppa oli tulnud, saatis ta ühe teenija visiiri järele. Ta kõneles siis visiirile kõik, mille üle ta oli selgusele saand, ja lõpetas sõnadega: „Kuigi see nõuaks ääretuid pingutusi ja suurt vaeva osutada maailmale, et see õnnetu puuris elav kaliif oma takuse habemega, pikkade juuste ja metslooma küüntega tõesti on usklikkude õige valitseja ja kõige kõrgem valdjas, siiski ei peaks minu naiselikule mõistusele mitte või-

matu olema teada saada, kes see valekaliif on, kes on anastand¹⁾ ta trooni.“

„Kuidas mõtled talitada, valdjanna?“ küsis visiir, kes tundis enda suuresti liigutatud olevat, mõeldes kui viletsas seisukorras ta armsaim isand oli.

„Jäta see minu hooleks,“ kostis printsess.

Keskpäeval valekaliif viis printsessi pühasse aeda ja tunnustas talle, et ta süda põles armastusest ta vastu ja et ta ei või olla õnnelik ega tunda rahu, enne kui ta lubab saada ta abikaasaks. Riivates teda halvakspaneva pilguga kostis printsess: „Sina oled mind lõbustand pidude ja muusikaga, kuid veel ei ole näidand mulle seda, millest tead mind kõige rohkem lugu pidavat.“

„Sul tarvitseb ainult käskida,“ sõnas ta ja tahtis ta käest kinni võtta, kuid ta tõmbas selle ära.

„Ma ei või minna õnnelikuna oma isa juure,“ lausus printsess, „enne kui pole näind su kuningriigi imelikke metsloomi, kes teevad uskumata tempe — meestega maadlevaid karusid, madusid, kes täidavad oma nõiduja käske, tiigreid, kes käivad oma isanda järel nagu koer, ja lõvisid, kes tulevad ja lähevad inimese hääle järel kui kass — neid ihkaksin näha saada kui laps.“

Siis valekaliif vastas, püüdes teda petta: „Ei ole kogu linnaski sellast elajat, mis oleks sinu pilgu vääriline. Ei, kuigi olen saatnud otsima oma kuningriigi kõige kaugeimaist osist, ei ole mu rahvas veel midagi sellast leidnud.“

„Nüüd alles märkan, kui vähe mind armastad,“ ja tujuka, haavund lapse kombel pöördus ta temast ära.

Siis valekaliifi süda süttis, ja ta hüüdis: „Kas sa ei rahulduks ühe metsloomaga, kelle võiks tuua siia sinu lõbuks.“

Kuid printsess läks vaikides kaugeemale.

„See on siin linnas,“ hüüdis ta printsessi järele rutates. „Ühel vanal kaupmehel on väga imelik ja haruldane tiiger. Toimetan selle üsna kohe siia.“

„Kuigi sa selle tiigri mulle kingiksid,“ hüüdis ta, „siis ma —“

¹⁾ röövind, vägivallaga omandand.

„Ma annan ta sulle,“ jõudis ta häda-ga ütelda. „Võid juba täna öösi selle näha. Ja kui homme siit lahkud, võid võtta ta kaasa oma kodumaale.“

Siis printsess tegi, nagu annaks ta järele, ja vale-kaliif ütles: „Tänase öö pimeduse järele saadan su salaja linna, sest tiigri omanik ei liigu kunagi väljas, ei päeval ega ööl, ja ta ei näe kedagi muud inimest pääle minu, sest ta on üpris vaga ning jumalakartlik.“

Öösi pidu lõppedes viis vale-kaliif printsessi salatreppe mööda lossist, ja inimeste märkamata jõudsid nad kuski müüris asuvale rauduksele. Nad astusid sisse, ja neid järgind sõjaori juhatas nad ühte siseruumi, kus majapere-mehe, auväärne ja vanadusest küürus mees, istus leentoolis. Ta näol oli siiski isesugune arguse ilme ja ta silmad osutasid suurt kartust.

Nähes vale-kaliifi hakkas ta märgatavalt vabisema, ja märgates printsessi tõstis ta mõlemad käed, otsegu valatud kohutavaist aimusist.

Kuid vale-kaliif sõnas: „Olen tulnud näitama tiigrit sellele kõrgele neidisele. Tahan osta selle sinult, et see temale kinkida. Täna öösi enne koitu pead saatma tiigripuuri sõjaorjade kaitsel kõrvetele, ühes hommikul mineva karavaniga. Homme maksan sulle. Olen kõnelnud.“

Siis vanake tõusis — ja vaata, ta oli vanadusest nii küüru tõmbund, et ta pikk valge habe põrandat puudutas — ja mässisdes end tugevamini mantlisse astus ta nende eel aeda. Aia tagapool oli kalju sees suur puur, ja siin lebas tiiger, kes neid nähes jalule tõusis ja tumedasti urisedes hakkas pääd hõõrma vastu puuri varbu, nagu kass, kes tahab mängida.

Vale-kaliif sõnas: „Sellele tiigrile ei julge läheneda ükski inimene, ja orjadki, kes ta eest hoolitsevad, peavad ta sulgema tugeva võre taha, enne kui julgevad puuri astuda seda puhastama. Kuid minu vastu on ta sõnakuulelik nagu laps.“

Seda üteldes pistis ta käe võre vahelt läbi puuri, ja tiiger noolis ta kätt ja hõõrus pääd selle vastu. „Kas oled

kunagi näind midagi seesugust?“ Ja printsess kostis: „Ei.“

Kui printsess oli jõudnud tagasi lossi, saatis ta ühe oma teenijaist visiiri juure, ja visiiri käsul ruttas üks ustav sõdur kõrvetele karavani ootama. Ta pidi ütlema sõjaorjadele: „Pöörge tagasi ja laske tiiger lahti lossi pühasse aeda n a g u e n n e g i“, ning tooma sõjaorjade juhataja salaja lossi.

Siis visiir käskis kogu õukonna kooneda lossi puiestikku enne koidu algust ning asus tegema ettevalmistusi õige kaliifi vabastamiseks puurist.

Kui õukondlased olid kokku tulnud, saabus printsess ja kõneles neile: „Mõni aeg tagasi elas siin linnas kaupmehe poeg, kes oli täitsa kaliifi sarnane nii kehalt kui näojoontelt, kuid ta süda erines nii suuresti püha kaliifi südamest kui kivi erineb veest, sest ta ei teenind Allahi ja elas vaid ilmalikes lõbudes.“

„Kaubareisidel käis ta kauged maad läbi; ühel sellasel reisil kohtas ta juhtumisi mehe, kes omas tiigri, ja see tiiger oli üpris vihane kõigile muile, pääle ta enda. Sää! kaupmehe poeg õppis tiigri taltsutamise saladuse, ja kui oli hankind palju raha, ostis selle endale. Kolme aasta pärast tuli ta jälle oma kodulinna, tuues tiigri salaja kaasa oma isamajja. Kui ta plaan oli valmis, viis ta tiigri öösi salaja kaliifi pühasse aeda ja varitses sää! tiigriga puude varjus, oodates kaliifi elevantiluttreppi mööda laskuvat randa. Siis tõttas ta kaliifi järel ja anastas ta nišapur-siidise mantli ja püha turbani ja peitus kärmesti lehestiku varju.“

Kui kaliif siis ümber pöördus, vaata! siis oli kadund ta mantel, ning julm metsaline seisis ta teel, nii et ta surmahvardusel pidi jääma vette.

„Seepäale kaupmehe poeg rõivas-tus kaliifi riideisse ja ruttas kõrvaltreppede mööda kaliifi kotta. Sää! ta tunnustas visiirile, ainsale inimesele, kes vabasti võis tulla kaliifi juure, et ta juba küllastund oli elust täis alalist mõtisklemist ja et ta tahtis sõbrustada oma õukonnaga ja lõbutseada. Ning siis tõusis lossis suur rõõm, ega aimand keegi midagi, sest kui nad vale-kaliifi näos märkasidki mingi erivuse, siis pidasid

Paul Cézanne

Maastik

nad selle kaliifi südames sündind muutuse kajastuseks ja ütlesid: 'Allah on armuline! Ta on muutnud rõõmuks usklike valitseja muremeelsuse!'

„Ent tõeline kaliif närbus sellal kõige suuremas vaevas ja viletsuses, ümbritsetud mere halastamatust veest.“

Jutustades neile lõpuni selle loo, ütles ta neile: „Tulge mu järel ja pange tähele mis sünnib.“ Ja siis viis ta nad kohtusaali akna juure, ja just sellal kajastus idataevas koidu esimene helk. Ja vaata! nad nägid vaese kaliifi tõusvat oma puuri põrandalt ja ahelaid järgi lohistades ronivat üles oma kongi ja põlvitavat säääl hommikpalvetuseks.

„Kas te ei kuulnud,“ küsis printsess, „teda alati ütlevat: 'Õnnelik see mees, kes oma hommikpalvetuse võib pidada kõrguste kõrgustes?'“

Siis paljud nutsid, ja mõned kiristasid hambaid, tõmmates mõõga pooleni tupest, kuid printsess ütles: „Oodake!“

Viies päätükk.

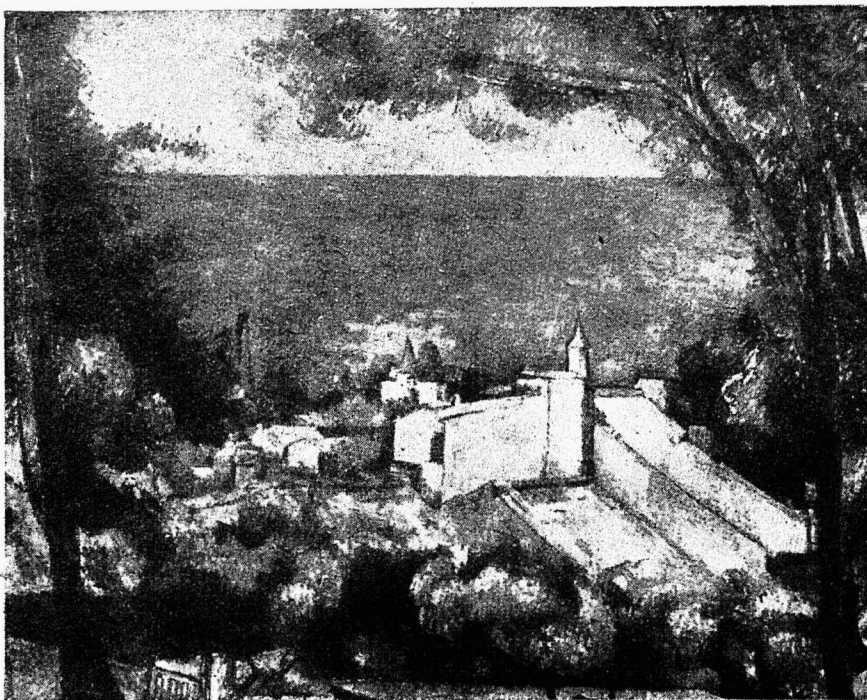
Tiiger paljastab petturi.

Ja ta viis nad kivimüürile, mis eraldas kaliifi püha aia lossi puiestikust, ja ütles: „Kuulake!“

Seistes siin liigahtamata, kuulsid nad avanevat kaliifi aia värava ja valekaliifi astuvat piki lehttänavat, et minna merre suplema, sest ta tegi igapäev samad tööd ja toimetas samad ülesanded kui õige kaliifki. Kuna nad hinge pidades kuulatasid, kuulsid nad tasast urinat, tumedat ja kohutavat, ja printsess hüüdis: „Tõuske müürile!“

Siis kõik hüppasid müürile ja seisis siin, igahel paljastatud mõök käes. Nad nägid valekaliifi hämmastunult peatuvat elevandiluu-trepi otsal ja suure tiigri rõõmsasti jooksvat talle vastu ja hääleleel ta käsi noolivat.

Siis hüüdsid nad nii, et kaljud kaikusid nende vihahäältest: „Allahi needus tabagu sind, häbematu pettur!“ Valekaliif läks näost lumivalgeks ja seisis

Paul Cézanne

Loss mere ääres

siin nõutumalt huuli närvides ja kartlikult nende poole piiludes. Ent äkki tõstis ta päa ja hüüdis: „See oli siis tiiger, kes mu välja andis!“ Ja seda öeldes näitas ta käega nende päale. Siis tiiger, tõstes päa kõrgele, märkas nad müüri, avas tasa urisedes oma veripunased lõuad ja hakkas pikil hüppeil müürile lähenema.

Siis sündis õukondlaste keskel suur ehmatus ja häda. Mõned hüppasid juba müüri alla ja põgenesid läbi müüri lossi, kuid teised seisis kindlasti paigal, hoides kramplikult kinni mõõgapärasid ning teraselt jälgides tiigri liigutusi.

Nüüd juhtus nii, et tiiger meeste rohkusest segadusse sattudes vääratas oma viimsel pöörasel hüppel, ja mees, kes kindlasti oleks surnuks kistud, pääsis nagu ime läbi, sest hoolimata masendavast hirmust hoidis ta mõõka teraselt sihtides tugevasti õieli, nii et see sattus just õhus lendava ja hüppel vääratand tiigri südamesse.

Kõik rõõmustasid, nähes koleda tiigri lamavat surnult maas, ja kadund oli

suur kartus igauhe südamest. Kärmosti hüppasid nad müüri alla ja ruttasid, mõõgad käes, vale-kaliifi otsides läbi pöösastiku. Ent temast ei olnud enam jälgegi leida. Siis keegi hüüdis rannalt: „Ta on põgenend! Tulge ruttu!“ Ja alla randa jõudes silmasid nad liival nišapur-siidise mantli ja püha turbani ja nägid ka, kuidas pettur ühest lahe suus olevast koopast lootsiku vette tõukas ja purjede paisudes peagi avale mereseljale kihutas.

„Ta vististi kartis, et asi ühel päeval ilmsiks tuleb!“ hüüdsid nad hämmastunult.

„Kes oleks võind arvata, et ta endale nii kaugeisse koobastesse lootsiku ühes toidumoonaga oli valmis varund!“ hüüdis keegi mõõka keerutades, võttis maast siidmantli ja püha turbani ja ruttas nendega lossi?

Kuid äkki märkasid kaldalseisjad imelikku asja. Nagu oleks Allahi viha taband troonianastajat, haaras vihane tuuleil lootsiku ja hakkas seda nii ägedasti pillutama, et toidumoon ja kõik lahtine last nagu õunad korvist vette

veersid. Uus tuuleil paiskas lastist ker-
geks jäänd lootsiku peaaegu küljeli, nii
et vale-kaliif üle parda merre väeratas.

Ent ta oli siiski julge ja osav ujuja
ning vabastades end oma punasest mant-
list hakkas ta ranna poole ujuma, kus
tagaajajad teda paljastatud mõõkadega
ootasid. — Nii ujus valekaliif vastu oma
kindlale surmale ja pidas endamisi aru,
mis tal nüüd parem oleks teha.

Kui ta nii lähedale oli tulnud, et jalad
põhja ulatusid, jäi ta seisma ja hüüdis
neile: „Kas tõesti tahate tappa alasti ja
relvita mehe?“

„Tingimata!“ hüüdsid nad ühel häälel.

Siis mõtles ta endamisi: „On parem
hukkuda vees, kui mõõga läbi surma
saada.“ Ja ta tõstis pilgu kaunile helk-
jas-sinisele taevale, hütides: „Hüvasti,
kaunis ja sulnis¹⁾ maailm — maailm,
mida olen armastand, nagu mees ar-
mastab naist! Hüvasti, kaunid lilled,
ihanad²⁾ lõhnad, igihaljad metsad!
Kiidetud olgu maailm igavesti — meri,
taevas, maa! Kuid neetud olgu seda
enam inimesed, kes selle ihana elu mult
on riisund!“

Seda öeldes tõstis ta käed ja vaibus
tasa lainetesse. Siis kümme õukondlast
tormasid paljaste mõõkadega talle järele
suure vaevaga kahlates läbi lainemurru.
Aga enne kui nad jõudsid ta saavutada,
kuulsid nad oma seljataga hüüdu, ja ta-
gasi vaadates nägid nad rannal kaliifi,
printsessi ja viisiri ning ühe auväärilise
näoga vanakese — vanakese nii küürus-
seljalise, et ta habe maad puudutas.

Nad tõttasid tagasi rannale ja hei-
tusid kaliifi jalge ette. Ta oli ülrikaunis
näha, sest ta habe ning juuksed olid lõi-
gatud, ja ta pääs oli püha turban ja sel-
jas nišapur-siidine mantel, mis õukond-
lane talle äsja oli toond.

„Andeks anda on armas ja kallid

1) magus armas, õnnestavalt, peenelt meeldiv,
magus. 2) ihan — imesteldav-ilus, ülev-ilus.

— „ta hakkas ranna poole ujuma...“

asi,“ lausus kaliif, ja pöördudes vana-
kese poole, kelle habe ulatas maani, sõ-
nas ta: „Astu vette ja anna andeks oma
pojale, nagu mina sulle olen andeks an-
nud.“

Siis vanake astus rannale, ja uppuja,
kes juba teist korda kerkis veepinnale,
nägi isa lähenevat talle avasüli ja pisar-
silmi üsna vesirajale. Siis, kokku võt-
tes oma viimase jõu, hüüdis ta rõõmus-
tades: „Olen saand andeks!“ Peagi sei-
sis ta rannal ja isa ette vaarudes kaisut-
tas ta teda pisarsilmil, haardud süga-
vast kahetsusest.

Talutades printsessi kättpidi elean-
diluutrepile lausus kaliif: „Sündigu
Allahi tahtmine nüüd ja igavesti.“ —

See oli jutt vangipuuri kaliifist.

Tuvi.

Maria Strandberg.

Tuvi tuleb lennates, võngutab pikkamisi tiibu.
On see igatsus, mis teeb tiivadki raskeks talle?
Minu süda on kui sinine tuvi, kudrutav päikese valgel —
Minu süda on kui tuvi, kelle tiivad kerõivad raskeina.
Aga kõrõel viib tuul pilvekudemaid õrnu ja kerõeid... .

Olli elukool.

Anni Swan'i seiklusromaan.

Autori loal soome keelest M. Nurmik. Illustreerind F. Kask.

E s i m e n e p ä ä t ü k k.

Olli jookseb kodunt.

Koivumäe mõisa aiast kuuldus häälekaid hüüdeid, nutuhäält ja ägedat kõnelust.

Väike kähärjuukseline poiss jooksis mööda liivatud aiateed, lõõtsutades, palja päi. Ta järel tormas ehmund näoga noor tüdruk valges poomvilla-undrukus.

„Olli, Olli, kuhu sa lähed?“ hüüdis ta.

Poiss pööris ta poole oma punetavad palged ja hüüdis jalga põrutades:

„Mina lähen minema. Jooksen ära. Te olete kõik halvad. Isa ja ema, Pentti ja sina. Ei tule kunagi enam tagasi.“

Ta haaras jalgvärava käsiraua, avas selle ja virutas värava enda järel kinni, nii et paukus, üha korrates:

„Jooksen ära, jooksen ära.“

„Oi, oi,“ hädaldas lapsetüdruk, nähes teda joostes edesi minevat. „Kes hullu teab, — viimaks panebki minema. Peab talle järele jooksuma.“

„Las poiss tõnnib,“ ütles majahoidja, kes kära kuuldes kohale oli joosnud.

„Niisugune jonnipunn, temaga on üks igavene tüli ja rassimine. Üheksa-aastane alles ja juba kamandab kogu maja, nagu mõni suur peremees.“

„Jah, see on küll paraku tõsi,“ arvas Märt, aednikusell. „Sest poisist tuleb alles väänkael, kui suuremaks saab.“

„Kuidas ta siis majas nii suure võimu on võtnud?“ küsis lapsetüdruk, kes alles hiljem majja oli tulnud.

„Proua on nii väetike, ja et poiss ka haiglane on, ei raatsi ta teda karistada, hellitab aga ainult. Ja paruni aeg kuulub kõik mõisa ja vabriku pääle, nii et ainult vahete-vahel mahti saab poissi pisut kõvemalt pinnida,“ kostis majahoidja.

„Pole mina niisugust halvavoomuga poissi veel enne näind,“ kaebas lapsetüdruk.

„Millest ta nõnda pahandas?“ küsis majahoidja.

„Nad olid valitseja Penttiga keeglit

viskamas ja läksid riidu nagu alati: Pentti on isemeelne, ja Olli jälle kiusab teda lakkamata. Mingipärast olid nad kaklema läind, ja Olli oli Penttit nii tugevasti tõugand, et see keeglimaja aialt alla kukkus ja maha lamama jäi. Märt tuli tõstis poisi üles, ta oli näost valge kui lõuend ja soigus vaid tasa. Parajasti kui Märt Penttit koju oli kandmas, tuli parun aiateel vastu. Ta küsis muidugi, mis viga, ja kui oli asjaloo ära kuulnud, tõmbas oma poisile ühe tulise kõrva pihta. Mulle andis ta käsu poiss tuppa kinni panna, seni kui ta ise vabrikust tagasi jõuab, kuhu oli minemas. Aga kui parun oli silmist kadund, kiskus Olli enda minu käest lahti ja pani õuevärava poole jooksuma. Ja nüüd pean minema teda taga ajama.“

„Tühja ka,“ arvas majahoidja. „Las poiss jookseb.“

„Küllap külm pörssa koju ajab,“ urises Märt. „Poisile oleks vaja niisugune saun kütta, et mäletab. Pentti jäi voodisse, ju ta siis ikka selle paugu sai.“

„Aga proua jälle tapleb, kui poiss on ära. Ja parun käskis ka ta tuppa kinni panna. Mine sina, Märt, talle järele ja too poiss koju.“

„Hää küll,“ ütles Märt ja hakkas aeglaselt värava poole vantsima. Kuid talli ees kohtas ta tallipoisi, kes palus teda uut hobust tulla vaatama, kelle parun hiljaku oli ostnud. Märt oli innukas hobuste-sõber, ja pilgu ajaga oli Olli tal hoopis meelest läind.

Olli aga jooksis ikka edesi mööda läia, kaskedest varjatud mägitteed, millest mõis endale nime oli saand. Ta jõudis pea suurele väravale, kust eraldas kolm teeharu. Umbropsu valis ta keskmise tee ja hakkas nüüd tasemini jooksuma. Aegajalt pöördus ta vaatama, kas on kedagi näha teda taga ajamas. Ta oli täis mässumeelt. Isa oli käskind ta lõunani tuppa kinni panna, kuid Olli oli teises arvamis. Isa oli julgend anda talle veel kõrvaohvi, ja se-

„Olli, Olli, kuhu sa lähed . . .“

da Olli ei võind kannatada. Ja mis Penttisse puutub — kes käskis siis teda nii isemeelselt ronida keeglihoone aiale ja hüüda: „mina olen kuningas!“ Olli oli käskind ta maha tulla, kas see siis tema süü oli, et Pentti kukkudes pää vastu kivi ära löi? Olli oli tahtnud ta vaid aialt maha tõugata.

Ära tahtis ta kodunt põgeneda, taha Ameerikasse ikka. Läheb indiaanlaste juure karusid tapma. Küll isa ja ema ja Leila saavad teda veel taga nutta ja igatseda. — Olli silmi tõusid pisarad, kui mõtles nende suurt kurbust ja kahetsust. Kuid enne ta koju ei tule, kui tast on kasvand julm ja kuulus indiaanipäälük. Siis alles tuleb vägevana ja suurena. Ja eks katsugu siis isa talle veel kõrvahoopi anda. —

Pilgu aja pärast ratsutas sama teed noormees, traavides uhke kimli seljas.

Ta ilusad tumeverevad palged hõõgusid vihast nagu väikesel Ollil äsja. Aegajalt pääsis mõni vandesõna ta kokkupitsitatud huulte vahelt ja käsi tõmbus rusikasse. Ta oli nii vaibund oma mõtteisse, et pidi Ollile peaaegu pääle ajama, kes nüüd juba palju aeglasemalt edasi astus.

„Eest ära, poisikratt!“ hüüdis ratsanik. Kuid lüües pilgu ehmund poisi pääle, kes vaevalt oli pääsnud kimli jalust, peatas ta järsult hobuse.

„Mis ma näen! See on ju mu auväärt lellepoeg, Koivumäe aujärjepärija. Kuule, väike mees, mis sa siin üksi teed? Kas pole parem, kui marsiksid koju tagasi?“

„Ei,“ vastas Olli otsustavalt. „Mina ei lähe enne koju, kui nad mulle järele tulevad ja andeks paluvad.“

„Ohoo, sinul on kuraasi. Ja kuhu sa kavatsed matkata, õilis kangelane?“

Olli oli vait. Ironilisele lellepojale ta ei julgend Ameerikast sõnagi hingata. Peaaegu hakkas tal endalgi juba sest mõttest häbi nüüd, kus pää oli äsjasest vihahoost veidi selgind.

Kaarlest lellepoja nägu tõmbus äkki ilgele naerule. Ta pomises endamisi:

„See oleks tore tükk mu ihnuskoilellele. — Kuule, lellepoeg, kui sa juba kord põgenemas oled, siis võiksid ratsutada minuga ühes Harmalasse.“

Olli kahtles. Harmala oli kodust siiski liig kaugel. Terviga kaks penikoormat! Päälegi ei meeldind talle Kaarlest lellepoeg, kes alati oli nii uhke ja irooniline.

„Ma arvan, nad on vist kodu sinuga häbematult ümber käind,“ sõnas lellepoeg kavalasti.

„Isa löi mind ja ema taples,“ kostis Olli süngelt.

„Ja mis süü pärast? Mis sa tegid?“

„Andsin valitseja Penttile pisut kitli pääle ja siis tõukasin ta keeglihoone aialt maha, sest ta ei tahtnud mu sõna kuulda,“ seletas Olli tõsiselt.

„Oijah, no niisugusel korral soovitaksin sul küll minuga ühes tulla. Sest kui sa nüüd koju tagasi lähed, saad kindlasti seljasauna. Su isa oli kole-

pahas tujus, tulen just praegu ta juurest.“

Olli näis kohkuvat. Ilma pikemalt puiklemata astus ta lellepoja hobuse selga, asetus Kaarle ette istuma ja traavis peagi kiirel sõidul Harmala poole.

Olli polnud veel kunagi ennem Harmalas käind. Tema vanemad ja Harmala inimesed olid olnud juba ammust aega halvas vahekorras. Olli ei teadnud selle põhjust ega olnud selle kallai pääd vaevand. Nende ratsateekond polnud kuigi lõbus. Kaarlest lellepoeg oli vähese jutuga ja oma mõtteisse süvenend. Ollile tundus see reis juba pikaks venivat ja ta hakkas juba tasapisi kahetsust tundma, et lellepojaga ühes oli tulnud.

Hobune äkki lisas hoogu, ja Olli märkas, et nad pea pärale jõuavad. Siin-säääl puutus silma vana viltuvajund küün, maa oli haritud, ja eemalt kuuldus kukelaulu. Hakkaski varsi mõisamaja puude vahelt paistma.

Harmala oli vana, lagund, hooletusse jäetud mõis. Kõik oli siin loga-laga. Puiestik ja kõnniteed olid rohtund ja peaaegu juba metsikus seisukorras, ka oli värav küllakile vajund ja õu korratuses. Ollil käisid judinad üle selja, nii õudne oli kõik ja hoopis vastuoksa kui Koivumäel. Säääl oli puiestik Märdi lõpmatu hoolitsuse esemeks, säääl olid kõnniteed liivatud ja alati puhtad. Ema ise pidas lilleaeda silmas, kus valvsaimgi silm ei märgand umbrohtu või koltund lehti. Kõik oli säääl valge ja puhas!

Õue ilmus punajuukseline, umbes viieteistaastane poiss. Ta riivas Ollit tuima pilguga, tervitas Kaarle-noorhäräat sügava kummardusega ja talutas hobuse talli.

Hakkas juba hämarduma. Olli pidi trepikojas maha kukkuma, kus oli suur auk põrandas.

Kaarle naeratas lühidalt.

„Astu aga julgesti edesi, armas lellepoeg. Me siin Harmalas ei karda väikesi hiireauke. Maleena tädi! Maleena tädi!“ hüüdis ta valjusti. „Kus see vana lohemadu nii kaua on,“ pomises ta endamisi.

Nad astusid avarasse tuppa, mis

„traavis peagi Harmala poole . .“

tundus peaaegu tühjana. Keskel oli tammepuust söögilaud, selle ümber kõrgeid toole ja seinal vana kapp.

„Eks ole peen olemine siin Harmalas, mis?“ küsis Kaarle pilkavalt, tähendades ühele katkisele toolile. „Meie, Harmala parunid, oleme vähenõudlikumad kui Koivumäe vabrikant.“

Säääl avanes uks kägisedes ja preili Maleena astus sisse. Ta oli pikk, tüse vanaeit. Ollile tuletas ta vana hobust meele, ainult selle vahega, et viimased on lemed ja kannatlikud, kuid preili Maleena väikesi puurivaid silmi, teravat nina ja pikka, kitsahuulelist suud Olli tundis juba kartvat.

„Luba, et esitlen sulle, armas tädi, siin minu auväärt lellepoeg, Koivumäe tulevane peremees,“ lausus Kaarle liialdatud viisakusega.

Vanapreili lõi nobeda pilgu poisi

päale ja tervitas teda kangel päänoogutusel.

„Ehk on sul meile midagi söögipoolist anda, Maleena-tädi? Minu auväärt lell ei suvatsend mulle lõuntki pak-kuda.“

Maleena-preili kadus torisedes kuhugi ja tuli veidi aja pärast kandmiku-ga tagasi.

Olli kõht oli õige tühi, kuid ta isu kadus kohe, kui ta kohtas Maleena-tädi silmi, mis talle torkavalt ja viha-meelselt otsa vaatasid. Ja kuigi Kaarlest lallepoeg süües kõneles palju ja muretult, märkas Olli, et ta millegi pä-rast on vihane.

Pärast söömist ütles Kaarle: „Olli jääb muidugi ööseks siia. Küllap Harmala võorastoas minu armsale sugulasele ikka veel ruumi leidub.“

Maleena-preili süüitas küünla ja viis Olli magadistuppa. Sõnalausumata val-mistas ta poisile aseme sohvale ja käs-kis järsult ta magama heita. Olli oligi nii väsind kõigist elamusist, et voodisse jõudes kohe unne vaibus.

Maleena-preili tuli söögituppa ta-gasi, kus noor peremees ägedasti põ-randa pikkust mõotis.

„Kuidas reis õnnestus?“ küsis va-napreili.

Noormees naeratas kibedalt:

„Just nagu arvasin. Lell ei luband pennigi. Tal ei olla himu maksa su-gulase võlgu. Asi on siis otsustatud.“

„Ja mis mõttega sa selle halvasti kasvatatud jõmpsiika siia tõid?“

„Et armsale lellele väikest tükki mängida. Poiss oli talitand kodu nagu vihane metskass ja pani säält minema. Sain ta teel kätte. Muidugi otsitakse ja hüütakse teda säält praegu taga.“

Tekkis lühike vaikus. Toas oli juba pime, mida kaminatuli vaid nõrgasti suutis valgustada.

Uks avanes. Teener astus tuppa, ulatades peremehele nahkkoti.

„Tõsi jah, postikoti unustasin tuppa toomata. Võtsin selle möödasõidul kaasa.“

Kaarle oli avand posti. Pahaselt toppis hulga kirju tasku. Need olid võlausaldajate maksunõudmised. Kuid äkki hüüatas ta hämmastunult:

„Vanamees on suremas,“ lausus ta, kui oli lühikese kirja läbi lugend.

„Kes? Kaubanõunik?“ küsis Malee-na-preili põnevalt. „Kuid siis oled sa ju — — —“

„Siis jah,“ sõnas Kaarle vihaselt. „See säält,“ ta näitas võorastoa poole, „see üheksa-aastane jõmpsiikas on esi-mene pärija, sest et vanamees on tema ristiisa, ja poisi ema, minu auväärt tädi, on osand vana rikka onu mee-lepärast olla. Mina saan sellest muidugi ainult väikese murdosa. Kuid sellest ei jatku, et Harmalat võlgadest päästa.“ Maleena-preili vahtis süngelt enda ette.

„Jah, sa oled vanameest kitkund nii põhjalikult, et ta lõppeks vihastus ja sinust tüdines ja testamendi kirjutas koivumäelaste meele järele. Kuid —“ siin vanapreili hääle muutus sosinaks, „kui poiss enne sind sureb, oled sina ta pärija. Nii seisab testamendis.“

„Kuid poiss elab ja magab praegu tervena minu võorastoa sohal.“

Maleena-preili lõi noore sugulase päale leekiva pilgu oma mustist silmist. Ta lahja, veidi vimmas piht nõksatus sirgeks, ja hääles oli kirglik toon.

„Nii ütled sina, kuid mina ei mõtle ristiskäsi päält vaatama jääda, kuidas Harmala võoraste kätte läheb. Mina olen siin sündind ja kasvand. Minu isa on harind neid maid ja eland siin kogu oma eluea. Siin olen mina pärast vanemate surma olnud perenaine ja kasvatand venda, sinu isa. Kui mõis vi-letsusse langes, sest et su isa majapida-misest ei hoolind ja oma varanduse lin-nas mängusõpradega ära pillas, hoidsin mina üksi veel maja püsti. Mure ja hool murdsid su vaese ema, mina üksi pidin siin müttama ja prahkeldama. Olen rassind ja tööd teind, nagu vii-mane mustatööline. Lootsin sinust abi, kuid sina oled samasugune kui isagi. Raha sa oskad raisata ja võlgu teha, muud midagi. Ja nüüd on lõpp käes, nüüd pean varsi oma sugukonna mõi-sast maanteele marssima. Ei, seda ma ei tee! Harmalat ei müüda, niikaua kui mina elan. Sündigu pärast mis tahes.“

„Kas võid selle vastu mingit nõu leida?“ küsis Kaarle ägedalt.

„Võib olla,“ kostis vanapreili lühidalt. „Lähme nüüd magama. Ma mõtlen asja veel öösi järele. Tule homme hommikul minu tuppa, siis teatan sulle oma plaani. — Kas nägi keegi sind ja Ollit ühes?“ küsis ta uktsel.

„Ei keegi, välja arvatud ainult tallipoiss.“

„Hüva, küll ma selle eest juba vastutan,“ pomises Maleena-preili.

(Järgneb.)

K. Ehrman.

Kaks laulu.

Lumine linn!

Lumine linn,
lumistund oled sa taas!
Härmpuudrisse valgesse peitund
tänavad, pargid ja kirikud, majad, alleed.
Jäälilisse jäätand su aknad ja libedad teed.
Siin-sääl tuledki juba on kustund,
lumi krigiseb maas.
Lumine linn!

Lumine linn!
taevale kerkind ju kuu!
Ta pilvrünkaidki taga aa'b...
— liuglevad tasa taeva sinakal klaasil ja
liuglevad. Külm ja tuuletu, vaikne ja hilja.
Üksi tänavail sammun. Mis saab!
Härmatand olen kui puu...
Lumine linn!

Taliöine.

Taevas on lõpmata kõrge ja sinisest klaasist,
Kummub kui võlv kohal valge — lumise maa.
Lume sõnatut juttu ja laulvat vaikimist
Kuulatab maa magav ja taeval tähtede sülelm.
Nagu sulgede sadu! — valget nii helvendab.

Kuu ümara õunana ujub taeva sinisel toonil.
Täht pilgutab silmi ja naerab, on vallatu-kelm.
Maa valge ja särab, ta oleks kui suhkrust.
Krudiseb-rudiseb all jalgade laulev see vill.
Taga avaruse valge — taamal — mets õudne ja must.

Rabindranath Tagore: Kaks kildu.

Tõlkind M. Strandberg.

Tahaksin kinkida sulle midagi, mu laps, sest meie rändame elus suures voolus.

Meie teed lähevad lahku ja meie armastus ununeb.

Aga ma ei ole narr küllalt lootma, nagu võiksite osta su armastuse oma kingitustega.

Noor on sinu elu, pikk sinu teerada, ja sa jood armastuse, mille toome sulle, ühe sõõmuga — keerad ringi ja jooksed minema meie juurest.

Sul on oma mäng ja omad seltsilised. Miks peaks see olema ülekohus, kui sul aega ega mõtet ei jatku meie jaoks?

Tõepoolest, meil on aega küllalt vanaduses lugeda päevi, mis möödud, ja hellitella südames, mis me käed kaotand igaveseks.

Jõgi voolab lauldes edesi, läbi murdes kõigist takistusist, Aga mägi seisab ja mälestab ja järgneb temale oma armastusega.

Igapäev uuesti tuleb ta ja läheb jälle. Mine vii talle üks lill mu juukseist, mu sõber!

Kui ta küsibki, kes oli saatja — ma palun sind, ära ütle mu nime, sest tema tuleb vaid ja läheb jälle.

Ta istub tolmu sees, puu all. Val-

mista sinna vaip talle lillist ja lehist, mu sõber!

Ta silmad on kurvad ja toovad kurbust mu südame.

Ta ei ütle, mis ta mõtleb, ta tuleb vaid ja läheb jälle.

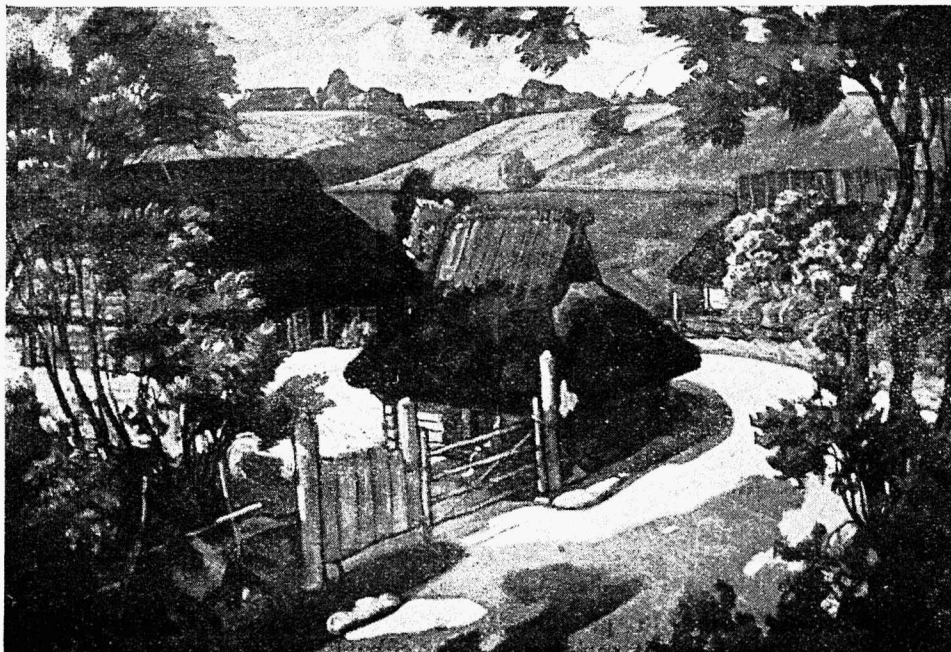
Teed seda viidi mu ema...

M. Strandberg.

Lumiste väljade vahel käib kõrgena sõidutee looge,
Raaõmetsa vahele kaob, kitsana kaugele viib;
Tõsiselt seisavad teeveerul tumedalt hundavad postid,
Vilistab traatides tuul, raputab vedelat lund;
Murelik mühiseb männik käel paremal, kadakas kurvalt, —
Laokil kõhetu tiib, okastik hõre ja pruun;
Pilvede pääkohal troostikult hall, ripnev piiritu udu;
Kraaksudes lepiku roost vareste rahutu salk.

Teed seda viidi mu ema, teed kalmuaiale viidi:
Ruuna kaks, töölooma ees, heinakotti puusärgi all;
Kõrval mees habemik istub, kübar hall loogeii kõrvul,
Hobusejõhvides selg, kurdunud säärikus jalg.

Teed seda viidi mu ema... kurb järele kohiseb männik,
Sõnatu edeneb samm, pargades krabistab tuul...
Leinalippudeks eel rood kaskede lehvivad alla —
Viimane tervitus veel — koduõu mändide laul.

August Jansen

Talu

Toomas Rasvakott ja Marike Kribikikk.

M. Kyber. Autori loaga tõlkind Joh. Käis.

Hamster Toomas Rasvakott oli süvenend oma töösse. Ta tühjendas parajasti oma põuetaskud ja lisas hää hulgakese väärtuslikke teri oma endistele toidutagavaradele. Viis suurt salve oli tal korrapäraselt ehitatud ja kõik viis äärteni täidetud teraviljaga, hernestega, ubadega. Rohkem salvedesse ei mahtunud, ja hoolikalt toppis ta käppadega viimast saaki sinna. Ülejäägi peitis ta pehme voodi alla. „Võib ju kunagi lahjaks jääda,“ mõtles ta: „siis on ikka midagi käpapärasest. Ka on hää unepuuduse vastu voodis lamades natuke teri sisse võtta.“ Siis vaatas ta veel kord salved üle ja nuusutas rahuldustundega neid üksikult.

„Sellest jätkub, peaks jätkuma,“ mõmises ta ja hõõrus oma valgeid käppi: „ka siis, kui tuleks pikk talv. Ma ei tarvitse kõhneneda, varustust on küllalt. Ja ilus lõikus oli sel aastal, rahet

ei tulnud sugugi, vihma parajasti, päikest parajasti, — tore lõikus.“

Toomas Rasvakotil oli õigus. Kolmele hamstrile oleks jätkund tema tagavaradest. Aga ta elas üksinda, jumalale tänu, täiesti üksinda, ja kõik tagavarad võis ta üksinda ära süüa.

Ta heitis voodile, sirutas mõnusasti oma väikesi liikmeid ja puhkas pisut. „Kui palju vaeva maksab, et paksukeksiks jääda,“ mõtles ta: „inimesed ei aimagi, kui kalli hinnaga on see rasv kogutud.“

Siis hakkas ta ettevaatlikult ja hoolikalt pühkima põrandat oma käppadega. Pidi kõik väga puhas olema, sest Toomas Rasvakott oli korraarmastaja olevus.

Äkki kohkus ta ja kuulatas. Kes vilistas säääl väljas ja üsna elamu ligidal? Toomas Rasvakott tõusis tagajalgadele ja jättis esikäpad kentsakalt rippuma,

üks pisut kõrgemal teisest, urises sügavalt ja kiristas ebasümpautiliselt hambaid. Niisugune segamine võis teda kirjeldamata ärritada. Üldse, ta ärritus kergesti, olgugi et nii rasvane oli. Jälle vilistamine, üsna selgesti ja isegi häbematu viisil. Toomas Rasvakott nuusutas murelikult õhku, jooksis ukse juure, leidis selle korras, jooksis ruttu tagasi, ronis põikkäiku mööda üles ja pistis nina ettevaatlikult välja.

„Milline häbematus — Marike Kribikikk,“ karjus ta pahaselt: „kuidas teile mõttesse tuli segada minu majandusliku tegevust oma rumala kisaga?“

Teisel pool väikest ojakest istus samaldund kivil põldhiir Marike Kribikikk ja piiksus.

„Kui meid ei lahutaks see rumal oja,“ tähendas Toomas Rasvakott teravalt: „ma teile näitaksin! Aga vesi äratas minus põlastust, ja ma olen ka mures oma valgete kinnaste pärast.“

„Seda ma tean, jah, seda ma tean,“ ütles Marike Kribikikk ja kummardas mitmekordselt: „kui mitte see oja, — see oja on õige sügav, armas härra Rasvakott, väga sügav, — ei julgeks ma nii ligidal seista armulise härra ninale. Ma vaene, hiireke! Kõik mind kiusavad taga, ja ometi tahan ka mina elada, — jah, ma vaene hiireke!“ kaebas ta ja pühkis pisaraid teelehest taskurätikuga.

„Selles pole veel mingit põhjust humumiseks,“ karjus Toomas Rasvakott, „minul on hoopis suuremaid muresid. Miks teie istute siin ja vilistate oma labaseid viise? Töötage parem.“

„Labaseid viise?“ ohkas hiireke: „minule ei tule labased viisid pähegi, aga ma ei tea ka ühtki troostilaulu sel vaevarikkal ajal. Ma vilistan puha näljast, armas härra Rasvakott, puha näljast, — jah, ma vaene hiireke, ma vaene hiireke!“ Taskurätik võeti uuesti tarvitusele.

„Tuli vist santima,“ mõtles Toomas Rasvakott ja tõmbus tahtmatult tagasi: „Ja, ja, kes ei kaeba praegusel ajal? Kehvad ajad, kehvad ajad,“ mõmises ta ja sügas murelikult käpaga on pääd.

„Kallis härra Rasvakott,“ ütles Marike ja pani liigutatult käpad kokku: „ma olen väga näljane, sügis on käes ja

põllud kõik tühjad. Toetage mind, kinkige paar terakestki teie täidetud salvedest.“

„Mis?“ hüüdis Toomas Rasvakott vihaselt: „täidetud salved? Minul? Teie pisike hiiremõistus on vist küll segamini, Marike Kribikikk! Mul pole endal midagi kodus, mitte ühtki tera, mitte ühtki hernel, mitte üht ainust oakest. Ma võin talvel lihtsalt nälga surra! Kunagi ei ole olnud nii kehva aastat, kui tänavu, kõik on rahest löödud, kõik!“

„Ma vaene hiireke, ma vaene hiireke!“ kaebas Marike Kribikikk.

„Miks ei ole te ise tagavarasid kogunud, rumal olevus?“ turtsus Toomas Rasvakott.

„Ma ei jaksu ju nii palju kanda, kui teie, armas härra Rasvakott,“ ütles Marike Kribikikk: „ma jõuan ainult ühe viljapäa käppadega tõsta ja teel lähevad pooled terad sellestki kaduma. Teil on aga suured põuetaskud, kuhu nii palju mahub. Teil on ju päris kaks turukotti suus.“

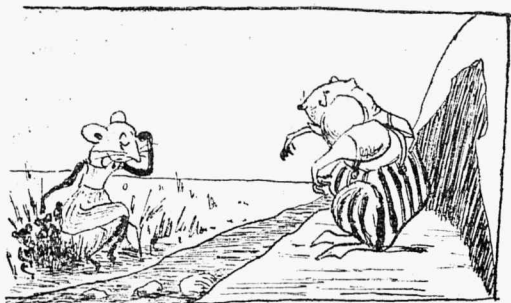
„Kenad turukotid,“ urises Toomas Rasvakott: „need pole kellegi turukotid, armas Marike Kribikikk. Need on sissevajunud põsed, ja, ja, sest ma pole juba nädalapäevi midagi söönud. Kogu minu nahk ripub voltides!“ Ta tõmbas kaevates käpaga üle paksu kõhu ja kõhatas murelikult pehmesse käppa.

„Aga te pole ju sugugi nii kõhn,“ ütles Marike Kribikikk: „ja praegu rääkisite, et rahe lõikuse hävitas. Kuidas võisin ma siis tagavarasid koguda?“

„Rumalus, hiireloba,“ karjus Toomas Rasvakott: „midagi pole rahest löödud, kunagi pole nii hääd lõikust olnud, kui sel aastal.“

„Aga siis on ka teie salved kindlasti täis ja teie võiksite siiski paar terakest minule kinkida, sest oli ju hää lõikus.“

„Hää lõikus, hää lõikus,“ pörises Toomas Rasvakott: „teistel oli hää lõikus, aga mitte minul. Minu põldudel ei kasvand mitte kui midagi. Põllumehele ei ole kunagi hääd lõikust. Vajab vili päikest, sajab vihma; kui oad vihma jannuvad, kõrvetab päike. Minul on kõik kõrvetatud, mis vihmast võtmata jäänud; kõik vihmast võetud, mis kõrbe mata jäänud, ja kõik, mis vihmast ja

põuast puutumata jäänud, on rahest löödud. Kasige minema, minul pole teile midagi anda.“

„Jah, ma vaene hiireke, ma vaene hiireke,“ hädaldas Marike Kribikikk ja nuuksus liigutatult. Igaühel teisel oleks kahju olnud Marikesest, ainult mitte Toomas Rasvakotil, sest temal olid kõik sarnased tundmused põuast kõrvetatud, vihmast võetud ja rahest löödud.

„Pääle selle,“ ütles ta kahtlustades ja umbusklikult tagajalgadele tõustes, üks esikäpp teisest kõrgemal: „midagi kahiseb säääl teie ümber. Ehk on veel kedagi säääl? Mulle paistab see asi kurnis kahtlasena, Marike Kribikikk.“

Hiir pani käpad rinnale ja kinnitas jumala nimel: „Ma, — ma olen täiesti üksinda, ja kes võiks siin ollagi? Mul pole kedagi, kes minu eest hoolitseks, ma vaene hiireke, jah, ma vaene hiireke! Aga kui te minule ühe oakese annate, ütlen teile, kus veel üks lõikamata põld seisab.“

Toomas Rasvakott hüppas püsti.

„On see tõsi?“ küsis ta ja kortsutas kahtlaselt nina. „Jälle midagi kõbiseb nii iseäralikult säääl teie ligidal.“

„Muidugi tõsi,“ kinnitas Marike Kribikikk: „ma oleks ise sinna läinud, aga vaesele nõrgale hiirekesele on see tee liig pikk, see on tubli tund siit kaugel ja minu väikesed käpakased ei kannu seda välja. Seepärast ja ka puhtast ligimese armastusest juhatan teile selle väärtus-

liku koha, ainult ühe oakese eest, sest olen väga näljane.“

„Seda oleksite võind kohe ütelda,“ arvas Toomas Rasvakott ja kadus oma elamusse.

Marike Kribikikk vilistas tasa ja tema ümber tõusis puha hiirte kahin. Toomas Rasvakott ilmus varsti jälle, oake käpas. „Kus on see koht?“ küsis ta ettevaatlikult.

Marike Kribikikk näitas käpaga.

„Siit vasakule allapoole, ikka oja kallast mööda, ikka edesi, siis paremale, siis otse, siis jälle vasakule, siis paremale, siis vasakule, — kus kased kasvavad, säääl on põld, puha paksud, rasked terad. Aga te peate ikka vasakule ojast jääma, aga mitte paremale, ka mitte säääl, kus ojast viib üle sild, see oleks hoopis vale tee, mis teid eksitusele viiks. Ja ärge pöörake ka enneaegu tagasi, terve tund kulub selleks teeks.“

Toomas Rasvakott viskas Marikesele lubatud oa. „Säh! Ma juba leian selle põllu, — aga jälle sahibe midagi teie ümber nii iseäralikult,“ mõmises ta ja kadus tihnikusse.

Varsi selle järele ronis hiirte parv, — terve Marike Kribikiki pere, — üle oja kivikesi mööda ja ruttas Toomas Rasvakotti täidetud salvede juure. Kulus peaaegu tund aega, et saaki ära viia. Ainult üksikud terad jäid laiali pillatult põrandale.

„Hää lõikus oli sel aastal,“ ütles Marike: „õigel ajal päikest, õigel ajal vihma ja rahet polnud sugugi, — ilus lõikus.“

Toomas Rasvakotti ootas aga eeloleval talvel kõhnenemise-ravitsus, mis tema tervisele mõjus suurepäraselt, kuid tuju rikkus täiesti. Sest ajast oli temal ainult üks mõtte — Marikest Kribikikki nahka panna. Aga Marike Kribikikk oli ümber kolind — teadmata kuhu.

Kahelambiline Reinarts-vastuvõtja.

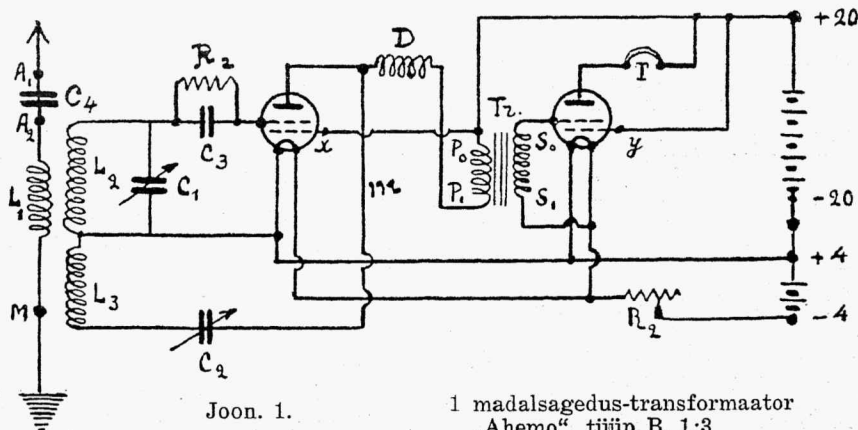
Insener E. Maltenek.

Üksikasjalik kirjeldus lihtse ja hää vastuvõtja ehitamiseks.

Üldmärkused.

Reinartsi süsteemil ehitatud vastuvõtjad on asjaarmastajate keskel võitnud laialise poolehoiu. Selle põhjuseks on lihtne ehitusviis, hõlbus käsitlemine ja võrdlemisi odav hind. Kui tarvitada kahevõrelisi lampe, nagu see on soovitatud kirjeldataval aparaadil, siis pole tarvidust kuluka anoodpatarei järele, vaid viimase aset täidab paar taskulaternaelementi. Hädakorral võib ka lampide kütmiseks tarvitada taskulaternaelemente; niisugusel juhul võib kõik patareid

2 pöörkondensaatorit 500 cm. „Selektor“, ilma peenregulaatorita	Mk. 1200*
1 peenreguleerimiskaala „Fatamic“, või „N. S. F.“	450
1 harilik skaala 100 mm. läbimõõd.	120
1 reostaat 10 oomi	100
2 lambipesa „Prehe“	180
2 kahevõre-lampi „Philips 441“ või Radiotechnique'i „Micro-Bigril“	1300
2 plokk-kondensaatorit 200 ja 300 cm. „Loewe“	240
1 takistus 2 megoomi „Loewe“	120
3 takistuse hoidjat kondensaatorite ja takistuse jaoks	105

Joon. 1.

paigutada aparadi kasti, nii et pole tarvis ei ühendusnööre ega akkumulaatorit. Siiski tuleb tähendada, et kütte jaoks tarvitatav element kulub õige ruttu, nii et pika pääle on kasulikum väike 4-voldiline akkumulaator. Käesoleval juhul aitab kõige väiksemast akkumulaatorist ning maksab seesugune 700—1200 marka.

Materjaalid.

Materjaalide ostmisel tuleb silmas pidada, et halbade ja odavate osade eest väljaantud raha on lihtsalt maha visatud. Kas varem või hiljem rikkivad niisugused osad ja nende asemele tuleb osta uued. Päälegi on täiesti võimatu halvadest osadest ehitada hää vastuvõtja. Sellepärast on järgnevas nimesitikus soovitatud ainult hääd osad, kuid siiski kõige odavamad, mis on veel kõlblikud.

1 madalsagedus-transformaator „Ahero“, tüüp B, 1:3	850
2 ribidega trolit- või mingi muud isoleertoru poolide aluseks 75 mm. läbim., 110 mm. pikk	220
15 m. isoleeritud traati 0,8 mm. 2× puuvill	30
35 m. isoleeritud traati 0,4 mm., 2× puuvill	70
5 telefoni-puksi	30
4 eboniitpeaga ühenduskruvi	80
4 banaan-stekkerit	32
1 isoleerplaat 40×20 cm, 4—5 mm paks (trolit või isoliit)	520
1 väike isoleerplaat 5×20 cm.	65
1 põhilaud (lepp) 40×20 cm.	50
Ühendustraati (tinutatud, vask), paar isoleertoru, vaskkruiisid jne.	100
	5862

*) Hinnad on ligikaudsed.

Päale selle veel paras puukast, kuhu valmis aparaat sisse pannakse, 3 taskulambi patareid ja 1 väike 4-voldiline akkumulaator. Kuulamiseks on siis veel tarvis antenn ja 1 peakuulaja (600 mk.).

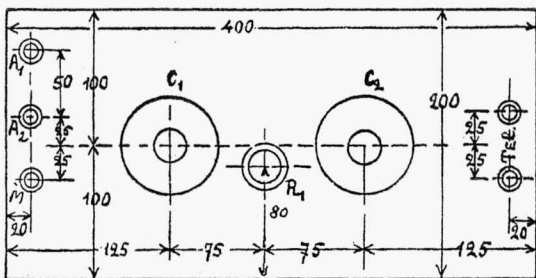
Skeem.

Vastuvõtja teoreetiline skeem on kujutatud joonisel 1. L_1 on antenni mähis, mis induktiooni teel kannab sekundäärmähisesse L_2 üle antennis kinnipüütud märgid. Sekundäärmähis häälestatakse pöörkondensaatori C_1 abil, s. t. ta säetakse resonantsi vastuvõetava laine pikkusega. Niipea, kui pool L_2 on häälestatud, kujuneb tema otsadel võrdlemisi tugev pingekõikumine, mis kantakse läbi plokk-kondensaatori C_2 esimese lambi võrele. See lamp, n. n. a u d i o n, teeb antenniga püütud märgid kuuldavaks, — ta etendab nii siis sama osa, mis kristalldetektor harilikus detektor-vastuvõtjas. Päale selle aga kõvendab ta ka neid määrke; sellepärast kuuleb audioniga märksa tugevamini kui detektoriga. Audionis kõvendatud kuuldavad märgid peituvad selle lambi a n o o d a h e l a s, s. t. juhes, mis tuleb lambi anoodilt (sellelt lambijalalt, mis seisab kaugemal teistest); nad juhitakse läbi drossli D madalsagedus-transformaatorisse Tr. Viimane kannab nad üle teise lambi võrele, mis neid veel kord kõvendab ning selle kõvenduslambi anoodahelasse lülitataksegi telefon T.

Audioni anoodahelas peitub päale kuuldavate märkide (n. n. madalsagedusvoolu) ka veel n. n. kõrgsagedusvool; viimane ei ole muud, kui antennis eneses kujunend voolukõikumised, ainult kõvendatud kujul. Sellele voolule on drossli D mähis liig suureks takistuseks; sellepärast ta ei pääse transformaatorisse Tr, vaid läheb juhe n kaudu pöörkondensaatorisse C_2 . Niisugusele voolule ei avalda kondensaator suuremat takistust; ta pääseb läbi kondensaatori ja läheb n. n. reaktsioon-mähisesse L_3 . Viimane mõjub primäär-mähisele ja toetab selle pingekõikumist. Mida suuremaks teeme C_2 mahtuvuse, s. t. mida sügavamale pöörame C_2 platted, seda rohkem kõrgsagedusvoolu pääseb reaktsioon-mähisesse ja seda mõjukamalt toetab viimane sekundäärmähise pingekõikumist. Reaktsiooniga võime sel kombel tõsta kõvendust ja ühtlasi ka kuuldavate märkide hääletugevust. Kahjuks on sel aga oma piir: kui pöörda C_2 üle teatava piiri, siis hakkab vastuvõtja vilistama; ta moonduib siis ise väikseks saatejaamaks ja kiirgab antenni kaudu samasugust vilet ilmaruumi. Kõik naabrid kuulevad seda vilet, mis segab nende vastuvõttu. Sekundäärhäälestuse tõttu on vilistamise hädaoht kirjeldatavas aparaadis küll võrdlemisi väike, — meie säädused lubavad niisuguse vastuvõtja tarvitamist ka linnades, — kuid siiski võib juhtuda, et aparaat hakkab teisi segama. Sellepärast ei tohi vastuvõtjat ialgi ilmaaegu panna vilistama.

Osade monteerimine.

Kõige päält puuritakse isoleerplaati kõik tarvilikud augud. Selleks joonistatakse terava

Joon. 2.

naaskliga plaadi pahemale poolele täpsed augukohad (joon. 2). Iga augu kohale tehakse naaskliga väike õõnsus, mis takistab puuri libisemist. Puuritakse spiraalpuuridega, samadega, millega puuritakse metalli. Augud peavad olema parajasti nii suured, et puksid, kondensaatorivõllid jne. vabalt mahuksid läbi augu. Kellel ei ole puuri, see võib lasta puurida lukusepal, sest see töö on väike ja odav.

On plaat puuritud, siis kinnitatakse temale kõik puksid, reostaat R_1 , hoidja plokk-kondensaatori C_1 jaoks ja pöörkondensaatorid. Esimese pöörkondensaatori C_1 võllile kinnitatakse peenreguleerimiskaala, teisele võllile aga lihtne skaala. Nüüd kruvitakse esiplaat aluslaua serva külge (joon. 3). Mõlemasse otsa kruvitakse veel puust kolmnurkad (abc), mis hoiavad plaadi püstloodis. Kolmnurkade asemele võib võtta ka selleks määratud metallraame (75 mk. tükk). Aluslaua teise serva külge kinnitatakse väike isoleerplaat (B), millesse puuritud 4 auku ühendusnuppude jaoks.

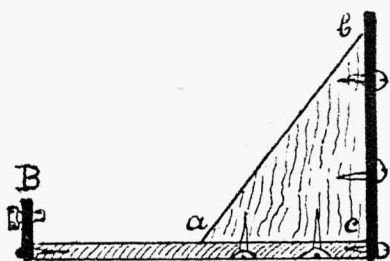
Joonistel 6 ja 7 näidatud kohtadele kruvitakse aluslaua peale mõlemad lambipesad, transformaator (Tr) ning võre-kondensaatori C_2 ja võretakistuse R_2 jaoks tarvilikud hoidjad.

Poolide mähkimine.

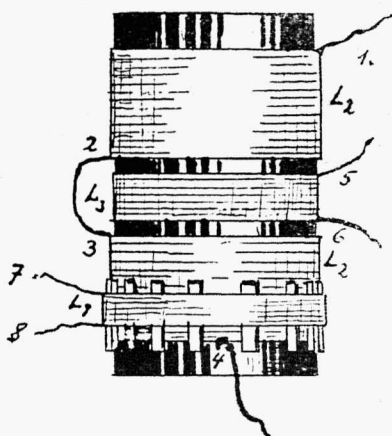
Poolide aluseks on kõige kohasem ribidega isoleertoru, kas eboniidist, troliidist või isoliidist. Võib ka tarvitada siledat toru, s. t. ilma ribideta, kuid esimene on parem. Häda korral kõlbab ka paberist liimitud silinder; see peab olema võimalikult õhukeste seintega, kuid siiski küllalt kange, nii et traati saaks pingutada. Niisugune silinder tuleb hästi ära kuivatada ja siis kuuma paraffiini sees keeta. Toru läbimõõt olgu umbes 75 mm, pikkus 110 mm.

Skeemil (joon. 1) näidatud 3 mähist L_1 , L_2 ja L_3 mähitakse kõik ühele alusele ning ühes ja samas sihis. Sekundäärmähise L_2 algus on punktis 1 (joon. 4). Silindrisse puuritakse sellele kohale kaks kõrvutiseisvat peenikest auku. Jämedama traadi (0,8 mm) ots tõmmatakse läbi ühe augu silindri sisse ots tõmmatakse läbi ühe augu silindri seinaga ja läbi teise tagasi välja. Sel kombel jääb traadi ots hästi pidama. Nüüd mähitakse 30 keerdu, nii et üks keerd seisaks teise kõr-

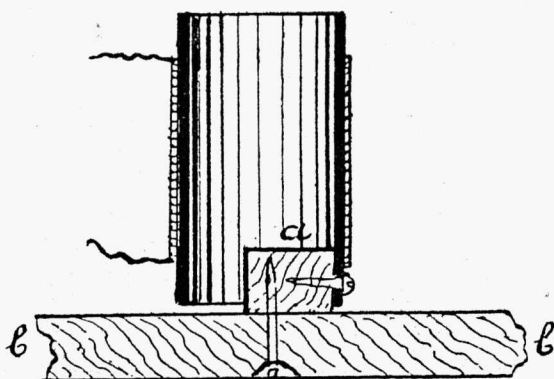

Joon. 3.

Joon. 4.

Joon. 5.

val ja et traat oleks pingul. Kolmekümnen-
da keeru järele lõigatakse traat katki, puuri-
takse punktis 2 samasugused augukesed ja
tõmmatakse mähise ots läbi nende. Nüüd kin-
nitatakse peenema traadi (0,4 mm) ots punkti
5, umbes 3—4 mm kaugusel eelmisest mähi-
sest ja mähitakse umbes 25 keerdu jällegi sa-
mas sihis, mille järele traadi ots kinnitatakse
punkti 6. Need 25 keerdu moodustavad
reaktsioon-mähise L_3 .

Punktis 3, mis seisab 3—4 mm allpool
eelmist mähist, kinnitatakse uuesti jämedama
traadi ots ning mähitakse 30 keerdu täpilt
samuti kui esimesel mähisel; ots kinnitatakse
punktis 4. Otsad 2 ja 3 joodetakse kokku;
mähised 1—2 ja 3—4 moodustavad siis se-
kundäärmähise, millel on 2×30 keerdu.

Antennmähise (L_1) mähitakse sek-
kundäärmähise pääle, kuid nii, et mõlema
mähise vahele jääks õhuruum. Selleks lõiga-
takse 2 mm paksusest papist umbes 20 mm
pikkused ja 5 mm laiused ribad;* need kee-
detakse kuumas parafiinis ja seotakse eest-
kätt niidiga ringi ümber sekundäärmähise
(vaata joonis 4). Ühe niisuguse riba sisse
torgatakse auguke (punkt 7) ja kinnitatakse
sinna peenema traadi ots (0,4 mm). Nüüd
mähitakse ribad pääle samas sihis kui eel-
mistel mähistel 18 keerdu traati ning kinni-
takse ots ühe pappriba külge (punkt 8).
Ribad peavad seisma sedavõrd tihedalt, et
mähiste traadid ei puutuks üksteise külge.
Sellega on pool valmis.

Drossli (D) aluseks on samasugune si-
linder kui üleval kirjeldatud. Siin on ribidel
eriti suur tähtsus ja ei ole sile toru siin ko-
hane. Mähiseks tarvitatakse peenemat traati
(0,4 mm); ots kinnitatakse samuti kui eel-
mistel juhtudel, kuid silindrile tuleb ainult üks
mähis, millel on 100—120 keerdu. Teadagi
peavad keerud ka siin korralikult üksteise
kõrval seisma.

Poolialuse serva sisse puuritakse 2 auku;
läbi nende aukude pistetakse kruvid, mis kee-
ratakse väikese nelinurkse puuklotsi a sisse,
nii et puuklots hoiduks silindri küljes kõvasti
kinni (joon. 5). Selle klotsi abil kruvitakse
pool aparaadi aluslauale (bb), nagu see näi-
datud joonisel 5. Mõlemad poolid seisavad
alusel püsti; nende asukoha näitab joonis 6.

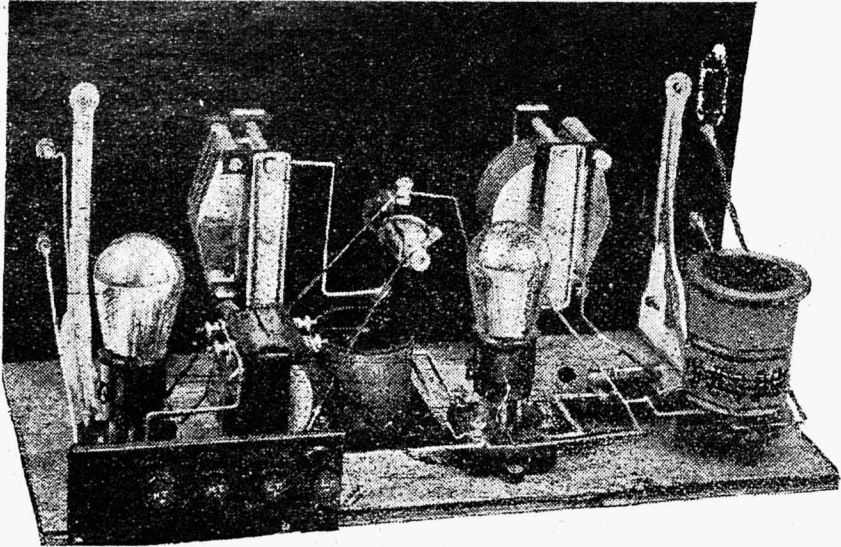
Ühendused.

Kõik osadevahelised ühendused tehakse
umbes 1,5 mm jämeduse tinutatud vasktraa-
diga. Ühenduste otsad kinnitatakse kas
mutri alla, või joodetakse teise traadi külge.
Igasugused teised ühendusviisid ei ole kõlb-
likud. Traat peab hoiduma sirgelt ja võima-
likult kaugel teistest ühendustest (võrdle
joon. 6). Sääli, kus kaks ühendustraati võivad
üksteise külge painduda, tõmmatakse traadi
pääle isoleertoru; teistes kohtades pole iso-
leertoru tarvis.

Ühenduste plaan (joon. 7) näitab,
mil kombel ühendused tehakse. Selle plaani
juures tuleb ette kujutada, et isoleerplate ühes
tema külge kinnitatud osadega on kallutatud
samale tasapinnale kui aluslaudki. Selguse
pärast on sellel plaanil ka esimene pool kuju-
tatud küljeli seisus; tõeliselt seisab ta püsti,
samuti kui drossli pool D. Ühenduste tege-
mise järjekord oleks järgmine:

Ühendusnupp „—4“ ühendatakse reos-
taadiga R_1 .

*) Võib ka tarvitada parafiinis keedetud
puullistukesi.

Joon. 6.

Reostaadi R_1 teine kruvi ühendatakse lambipesa plemmidega a ja b.

Ühendusnupp „+4“ ja „-20“ ühendatakse omavahel ning sama traat viiakse lambipesade klemmidele c ja d.

Takistushoidjate C_3 ja R_2 klemmid ühendatakse omavahel mõlemas otsas.

Esimese lambi võreklemmilt (k) tuuakse juhe takistusehoidjate ühte otsa.

Teisest otsast läheb juhe pöörkondensaatori C_1 seisvate plaatide juure.

Sama juhe külge joodetakse pooli sekundäärühise ots 1.

Pöörkondensaatori C_1 pöörduvad plaadid ühendatakse „+4“ juhega (joota!).

Pooli sekundäärühise lõpp 4 ühendatakse reaktsioonühise algusega 5 ning ühendusjuhe viiakse esimese lambipesa klemmidele d.

Reaktsioonühise lõpp 6 viiakse teise pöörkondensaatori C_2 seisvatele plaatidele.

C_2 pöörduvad plaadid ühendatakse esimese lambipesa anood-klemmiga m.

Sama ühendusjuhe külge joodetakse drossli D ühise ülemine ots.

Drossli ühise lõpp viiakse transformatori Tr klemmidele P1.

Transformaatori klemm P0 ühendatakse „+20“ nupuga ning sama juhe viiakse „telefon“ puksi juure p.

Transform. klemm S0 ühendatakse teise lambi võreklemmiga l.

Transform. klemm S1 ühendatakse „-4“ nupuga.

Teise lambi anoodklemm n ühendatakse telefoni püksiga q.

Maapüks M ühendatakse pooli primäärühise otsaga 7.

Primäärühise lõpp 8 viiakse antennpüksile A_2 .

Antennpükside A_2 ja A_1 vahele lülitatakse plokk-kondensaator $C_4 = 200$ cm.

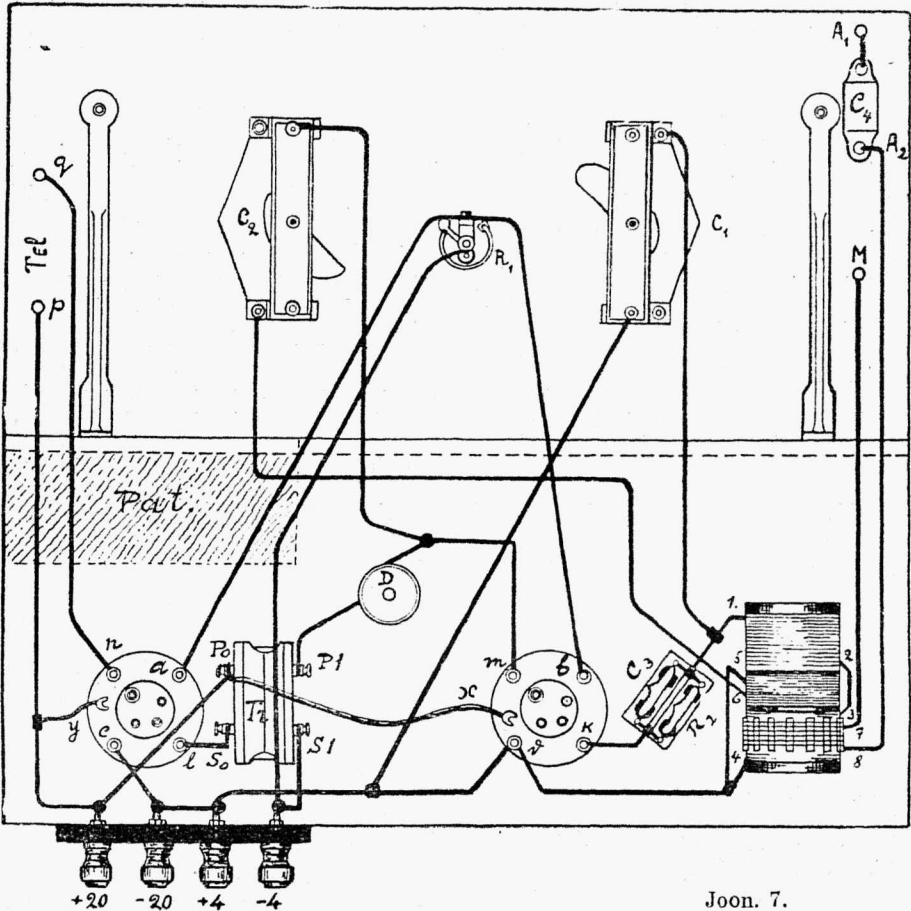
Kummiga isoleeritud painduvast traadist valmistatakse 2 otsa x ja y, mis ulatuvad lambipesadeni ning mis hiljem kinnitatakse kahevõrelambi küljepealse mutri alla. Esimene ots (x) tuleb transformatori klemmilt P0; teine ots (y) aga telefonipuksi (p) ja „+20“ nupu ühendusjuhelt.

Takistushoidjatesse pannakse võre-kondensaator $C_3 = 300$ cm ja võretakistus $R_2 = 2$ megoomi.

Soovitakse patareid mahutada aparadi sisse, siis võib neid pappribaga kinnitada põhilaua külge, joon. 7 näidatud kohal (Pat.). Patareide poolused ühendatakse kummiisolatsiooniga painduvate juhede kaudu ühendusnuppudega +20 kuni -4. Ainult akkumulaator peab seisma väljaspool, sest temast tulevad happeaurud rikuksid aparadi.

Ühendamine patareidega.

On kõik ühendused tehtud, siis pistetakse lambid pesadesse ning kinnitatakse lambi külgpinnal seisva mutri alla painduvad juheotsad x ja y. Nüüd pööratakse reostaat pahemale poole, nii kaugele kui ta läheb ning siis ühendatakse akkumulaator või taskulatern element väikesele plaadile kinnitatud nuppudega „+4“ ja „-4“, kuid sel kombel, et püks „+4“ tööpoolest ühendatakse akkumulaatori + poolusega (taskulambi elemendis on lühike ots +). Reostaadi pöörmisel paremale poole, kasvab lambi küttevool; reostaati ei tohi aga ialgi pöörda lõpuni, sest sellega saab lamp liig tugeva küttevoolu ja rikkib; eriti suur on see hädadoht, kui tarvitatakse „Micro-Bigril“ lampi, sest sellele ei tohi anda üle 3,8 volti. Philips-lamp kannatab kuni 4 volti, sellepärast võib tema juures reostaati kaugemale pöörda. Philips-lambi iseäralduseks on veel, et see üldse ei „põle“, s. t. ta ei anna mingit valgust.

Joon. 7.

Nüüd säame kokku „anoodpatarei“, milleks võtame 3 hääd taskulambi elementi. Eriti selleks müügil olevate näpitsatega (8 mk. tükk) ühendame esimese elemendi + (lühikese otsa) teise elemendi miinusega (pika otsaga); viimase + aga kolmanda elemendi miinusega. Sel lülitusel kujuneb esimese elemendi — ja kolmanda + vabal (äärmised vabad otsad) umbes 14 volti. Needsamad otsad ühendamegi aparadi nuppudega, mis joon. 7 märgitud „+20“ ja „-20“, kuid nii, et „+20“ juurest tulev juhe ühenduks patarei lühikese vaba otsaga. Et hõlpsam oleks juheotsa kinnitada patarei poolusega, selleks võib aparadilt tulevate juhede otsa joota ülevalnimetatud ühendusnäpitsad; need pistetakse siis lihtsalt elemendi pooluste peale.

Proovimine.

Antenni, maa ja telefoni otsadele kinnitame banaan-stekkerid; telefoni otsad pistame „Tel“-ga märgitud puksidesse, maa paneme puksi „M“ ja antenni eestkätt puksi A1. Nüüd paneme telefoni pähe, pöörame häälestamiskondensaatori C1 plaadid umbes 25 skaalagraadi võrra, reaktsioonkondensaatori C2 plaadid aga täiesti paigalseisvate plaatide

vahele ning pöörame siis reostaati aegamööda paremale poole. Kui kõik on õieti, siis kuulub varstigi naksatus ja tekib kahin. Kui pöörda C2 tagasi, siis peab see kahin katkema. Kui Tallinna ringhääling saadab, siis kuuleme arvatavasti ka juba Tallinnat. C1 edasipöörmisel kasvab toon järjest tugevamaks ning varstigi leiame C1 jaoks koha, kus Tallinn on kõige valjum. Nüüd oleme vastuvõtja häälestand Tallinnaga.

Kaugemate jaamade otsimisel pöörame C1 väga aegamööda järjest edesi; ühtlasi hoiaime teise käega C2 nii, et tema väiksemal kui edasipöördumisel tekib nimetatud naksatus ja kahin, kuid katkestame selle kahina otsekohe C2 tagasipöörmisega. Ohtul leiame sel teel hulga välisjaamu. Oleme ühe jaama leidnud, siis katsume teda kõvendada C2 üsna väikse edasipööramisega; sellejuures tuleb aga C1 pisut järele aidata. Pöörame C2 liig kaugele, siis tekib vile, mis teeb kuulamise võimatuks ning mis võib segada naabreid. Sellepärast kustutame selle vile otsekohe C2 tagasipöörmisega, ilma et vile ajal pöörda esimest kondensaatorit C.

Lühemate lainete kuulamisel seisab antenn alati puksis A₁; pikematel aga kuuleme vahest paremini puksiga A₂. Antennpukside vahetamisel muutub ka C₁ seis. Kirjeldatud poolidega võib kuulda jaamu, mille laine-pikkus on 200 ja 600 vahel. Mil kombel sama aparaadiga kuulda ka pikemaid laineid, selle üle järgmises numbris.

Vead.

Võib juhtuda, et proovimisel ei teki üldse nimetatud naksatust ja kahinat, kuidas kondensaatorit ka ei pöördä. Sellejuures aga kuuleme kohalikku jaama (Tallinnat) hästi. Sel puhul ei tööta reaktsioon õieti. Põhju-seks võib olla mingi vale ühendus (näiteks reaktsioonimähise otsad ei ole täpselt ühen-datud skeemi 7 järele). Kui kontrollimisel selgub, et kõik on õieti, siis võin kahtlustada lampi. Paneme teise lambi esimese kohale ja ümberpöördukt; kui ka siis ei kuule reaktsioo-ni kahinat, siis hoiame telefoni otsad trans-formaatori klemmide P1 ja P0 küljes. Ei

kuuldu teda ka rii, siis peame reaktsioon-mä-hisele 5 keerdu juure lisama. Harilikult aitab sellest, kuid vahest peame keerdude arvu tõstma ka 10 võrra.

Kui ei kuule ka kohalikku jaama, siis on mõni osa kõlbmata või on mõni ühendus vale. Esimesel juhul ei ole muud teed, kui üksikute osade asemele panna järk-järgult uued, kuni leidub kõlbmatu osa. Hääde osade puhul ei tohiks aga niisugust äpardust juhtuda.

Proovimisel ja katsetel võib hõlpsasti juhtuda mingi lühiühendus, mille tagajärjel võiksid lambid läbi põleda. Et seda ei juhtuks, tuleb tungivalt soovitada kaitse-lamp i. Viimane etendab raadios sama osa, mis kaitsekork valgustusseades: lühiühenduse puhul põleb kaitselambike läbi ja päästab sellega kallid raadiolambid. Kaitselamp lülitatakse juhesse, mis ühendab „—20“ nupu anood-patarei — pooliga. Kaitselamp „Helio-gen“) ise maksab 35 mk., tema pesa umbes 50 mk.

Spordi ringvaade.

Veebruari esimeste päevade sünd-museks oli meie parimate kiiruisutajate teeleminek šveitsi — St. Moritzi, kus peetakse järjekorralt teised olümpia talimängud. Esimesed peeti neli aastat varemalt samal kuul prantsuse pinnal šamoniis, mis asub Euroopa kõrgeima mäe Mt. Blanc'i jalal. Juba tol ajal oli eesti uisumeister Ch. Burmeister män-gudele üles antud, kuid tookordse halva ja hilise talve tõttu, mis ei lubanud hääd ettevalmistust, jäi mees saatmata. Nii oli 1924. a. šamoniis eestlastest vaid üks — O. Lõvi ajakirjanikuna.

Enne meeste teeasumist peeti eesti esivõistlused kiiruisutamises, mis olid minejatele viimaseks katseks. Võistlused Kadrioru staadioni ringil möödusid küll halbades tingimustes, kuid sellele vaatamata tõid mehed esile rea kauneid saavutusi, suurim neist on meister Ch. Burmeisteri 500 mtr. võit uue eesti rekordiga 45,9 sek. Endine rekord, samuti Burmeisteri oma, oli püstitatud 1923. a. Pääle Burmeisteri, kes edustab Tallinna Sporti, jooksid ka Mitt, Kalev, ja Martin, Tartu Kalev, 500 mtr. alla 50 sek. Esivõistluste kavasse kuulub pääle 500

meetri veel kolm võistlusdistsantsi: 1500, 5000 ja 10.000 mtr. Viimasel kahel tuli võitjaks Mitt, kuna lühemates maades Burmeister on olnud pikemat aega otsekohe-se konkurentsi kartuseta. Esivõist-luste tulemustel saadeti St. Moritzi Bur-meister ja Mitt võistlejatena kiiruisutu-ses, Joh. Villemson talispordi liidu esi-tajana ja E. Hiiop talispordi liidust tut-vuma rahvusvahelise iluuisutuse klassi-ga, milleks St. Moritzi talimängud oma kõigi rahvuste paremate võistlejate kontsentratsiooniga pakuvad küllaldast võimalust.

Kiiruisutuse esivõistluse A klassi üldvõitjaks osutus Ch. Burmeister, kuid pääle A klassi olid veel esivõistlused noorematele — B klassile ja algajatele. B kl. meistri tiitli päris V. Leetsi Tartu Kalevist ja algajate klassis E. Leetsi, ka tartlane. Algajad poisid serveerisid üllatuse, kuna kolm neist — Veermann, E. Leetsi ja Tšutšelov — ületasid 3000 meetris eesti rekordi, mis juba 1910. a. saadik kuulus vanameister Artur Ku-kele. Rekordi langemist hõlbustas kaks asjaolu: nõorema generatsiooni südi arenemine ja võrdsel määral see, et

meil 3000 mtr. distantisi vanemate võistlejate poolt on joostud väga harva.

Rahvusvaheliselt olid kiiruisutuses suure ulatusega euroopa esivõistlused, mis peeti Oslos. Võistluste tulipunktiks oli norralase Berndt Evenseni ja soomlase Claes Thunbergi kahevõitlus. Vaatajaid neil võistlustel oli kahekümne tuhande ümber. Jääväljal viibis ka norra kuningas. Võitjaks tuli Thunberg, Soome, kelle nimel seisab varemast ajast 1924. a. Šamonii kiiruisutuse olümpiavõit. Norralane kaotas siiski väga väikeselt.

Käsipallis peeti linnavõistlus Tartu ja Tallinna vahel pidamiskohaga pealinnas. Viimasel ajal sirutas Tartu enast käsipalli paremuse järele, mis seni kindlalt kuulunud Tallinnale. Vähemalt võrkpallis oodati Tartu võitu. Võistlustel kaotas Tartu aga mõlemal alal. Võrkpallis võitis Tallinn 16 : 14 ja 15 : 11, mille juures Tallinna mitmest seltsist kombineeritud koondise vastu seisib Tartu nime kaitsjana Tartu NMKÜ. Korvpallis esitas Tallinnat Vene meeskond Vitjas ja võitis tartlasi 43 : 22. Tähelepanuvääriv on, et korvpallis on paremus läind venelaste meeskonna kätte, kuna varemalt selle ala paremaks oli Sport ja siis lühemat aega Kalev. Vitjasi edu praegusel hooajal on, võib ütelda, sedavõrd suur, et seda ei ole seni üsja tähenduse kohaselt hinnatagi osatud.

Rohkelt harrastatavaks siseruumide mänguks on meil kujunenud ping-pong ehk lauatenis. Ka selles ei puudu suuri üllatusi, mis avaldusid viimastel eesti esivõistlustel. Noor poiss, aastatelt tunduvalt alla kahekümne, ilmutas ennast meie sennistest esimestest pea jao pikemana ja korjas endale meistritiitli. See poiss on Paul Haas Tall. Kalevist. Finaalis lõi noor meister selge kindlusega oma eelkäijat meistri kohal Lasna, kes viimased aastad olnud meil võitmatu. Kolmandaks tuli noor 14-aastane Frantz Tall. noorsoo ühendusest. B kl. võit läks Mustkivile, kes NMKÜ tööstusosakonnast.

Üksikmängus naistele kordas oma läinudaastast võitu Ljubov Nellis, Ü. E. N. Ü. T. O. Finaalis võitis ta oma klubi-

kaaslanna Pärnpuu, kes üliõpilaskonna endine naismeister. Paarismängu mees-tele võitsid Haas-Feldström ja segapaarismängu prl. Pärnpuu — hr. Haas.

Poksi esivõistlusi peeti tiheda päältvaatajate kogu ees Kalevi võimlas. Võistluste parim mees oli Valter Palm, Sport, kes enne neid võistlusi esines Helsingis ja sääl kord jälle ülekaalukalt lõi oma vastaseid. Kodus tal tõsisemaid vastaseid ei olnud. Imeliseks nähtuseks poksivõistlustel oli, et seal tartlastele korduvalt ülekohut tehti. See sündis Tallinna kohtunikkude poolt, kes võõrastamapanevalt ei suutnud olla rahuldavalt objektiivsed. Sarnaste juhtumiste edesikestmisel võib meie poksi-kohtunikkude asjatundlikkus endiselt seista suure küsimusmärgi all. Üksikute kaalude järele tulid meistriteks: kukkkaalus Taar, Kalev; sulgk. Viikberg, Sport; kergek. Kreekmann, Kalev; kergekeskk. Lilender, Sport; keskk. Palm, Sport; poolraskek. Kuura, Kalev; raskek. Kuuskmann, Sport. Meistritiitlitest läks Spordile 4 ja Kaleville 3. Üldvõitjaks tuli Sport 19 punktiga Kalevi 18-nee ees. Võistluste tagajärgedele mõjus mitme parema mehe puudumine.

Jääpallis möödusid Harju esivõistlused, mille A klassi ühejõulisteks konkurentideks olid Kalev, Hokkeiklubi ja Sport. Esimestena kohtasid Kalev ja läindaastane meister Hokkeiklubi. Esimesel poolajal laskis Kalev mööda rea võimalusi väravate tegemiseks ja poolaja lõpetas Hokkeiklubi oma hääks seisuga 3 : 0. Hariliku möödupuue järele on see sarnane edu, mille ületrumpamist nähakse meil väga ja väga harva. Kõigi arvamiste kiuste tuli Kalev sellega toime. Teise poolaja 16-ne minutiga viigistati seis 3 : 3 pääle, sellele järgnes 24 minutit lahtist võitlust ja viiel lõpuminutil tegi Kalev kolm võiduväravat. Harukordne võistlus lõppes nii Kalevi võiduga 6 : 3.

Lõpuvõistlusel oli Kalevi vastu Spordi meeskond. Juhtivad väravad teeb Kalev ja läheb poolajale võiduseisuga 2 : 1. Teisel poolajal muutub Kalev loiuks ja võit läheb Spordile. Viigi 2 : 2 ja võidu 3 : 2 saavutas Spordi keskpoolkaitsja Paal. Eesti jääpalli esivõistlus-

teks jäävad nende võistluste põhjal otustades kõigi kolme meeskonna väljavaated lahtiseks.

Põhja-Ameerika Ühisriikides elav kaasmaalane Alfred Maasik on sääl tõusnud suurjooksjate klassi. Paari aasta eest kodumaalt lahkudes ei olnud ta siin veel meie esimeste hulgas, kuid võõrsil viibides on mees rohkelt edenend. Newark'is peetud 5 miili jooksuvõistlusel, millest osa võttis 150 jookajat, tuli ta võitjaks. Pääle selle on ta Kings County murdmaajooksul tulnud kolmandana finiši.

Samuti Ameerikasse lahkus meie eriti populaarne maratonijooksja Jüri Lossman. Kuna Maasik Ameerikas võistleb amatöörina, läks Jüri Ameerikasse professionaaliks. Oma varemate

suurvõitude tõttu maratonijooksus sai ta Ameerikast kutse osa võtta sääl 3. märtsil algavast transkontinentaaljooksust, mis algab Los Angelesis ja lõpeb New-Yorgis. Jooksumaa pikkus on 5000 kilomeetrit, mida joostakse etappide viisi. Märkimata ei saa jätta, et selle jooksu võitja pärib auhinnana summa, mis meie rahas võrdne 100.000 kroonile. Senistel teadetel on Lossmani kardetavamate konkurentide hulgas Ameerikas soomlane Albin Stenroos, kes 1924. a. olümpiamängudel võitis maratonijooksu.

Jüri Lossmani ärasaatmine oli saatjate kogult rohkearvuline, kuid veel enam südamlük. Mingi talismanina ja moraalse toena anti Jürile suurele teele kaasa hõbekäevõru kapsliga, mis sisaldab staadionilt võetud kodumaist mulda.

Toomas Kivi.

Loodusesõbra nurk.

Tähistaevas paastukuus.

Käesoleval aastal oli nääri- ja küünla-kuus õige vähe vaatlusevõimalusi, sest taevas oli enamasti pilves, mida võib päikeselaikude (plekkide) rohkusega seletada: 1927. a. ja 1928. a. algus on päikeselaikude maksimumiaeg, mis uuesti kordub 11 aasta pärast — 1938.—39. a.

Paastukuu on planeetide vaatluseks ebasoodus. Ainult lühikest aega enne päikesetõusu võib näha Veenust ja Saturni; Jupiter hakkab kaduma ehavalgusse. Päike jõuab 20. III. kl. 10.45 õhtul n. n. kevadepunkti ja tema näiv päevatee kujutabki taevaekvatoorit. Maakera ekvaatoril seisab ta siis keskpäeval seniidis.

Katsete seletus.

(Vt. „Noorusmaa“ nr. 1.)

1. Kui külma veega täidetud pudel pannakse kuuma vette, siis esialgu vesi alaneb putkes ja alles mõne sekundi pärast hakkab järjest tõusma. See ajutine vee-alanemine sünnib kolvi või pudeli seinte paisumise tõttu.

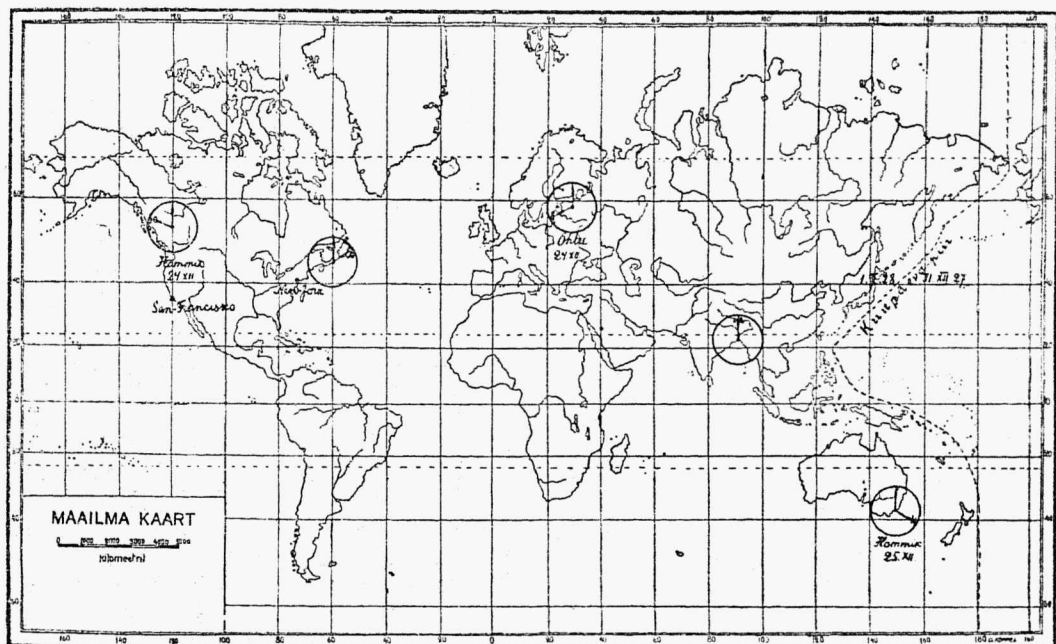
2. Kirjeldatud viisil kummarduda on võimata, sest keha raskuspunkt nihkuks ettepoole jalgade toetuspinnast, ja meie möödapääsmatult kukume ka ettepoole.

3. Kui istuda toolil hoides jalgu kaugemale ettepoole, ei ole võimalik üles tõusta, vähemalt ilma tugeva hoota. Keha raskuspunkt asub sarnasel korral jalgade toetuspinnast kaugel tagapool, ja tõusmine on seepärast võimatu.

Vastused küsimustele.

((Vt. „Noorusmaa“ nr. 1.)

1. Varjud lumel või valgel seinal näivad talvel sinistena. Seda nähtust seletame järgmiselt. Talvel seisab päike madalal ja tema kiired peavad läbistama paksemaid õhukihte, mis neelavad osa valguskiiri, peamiselt sinisest spektrumipoollest. Seepärast on päikese valgus talvel tunduvalt kollane. Kollakas valgustus väsitab silma ja varjukohad jäta-
vad täiendusvärvi — sinise mulje. Samuti näivad varjud valgel pinnal punastena, kui valgustus roheline ja ümberpöörduvalt.

2. Mõõtmised soojusmõõtjaga külmal talvel näitavad, et 50 sm. sügavuses on lume all temperatuur 10—15° kõrgem! Lumi on halb soojusejuht, ja seepärast on ta hääksi kaitseks maapinna jahutamise vastu külmal ajal.

3. Kui ahju pole kauemat aega köetud, jahtub õhk korstnas. Kui nüüd ahjukütmisel siiber ja ahjuuks lahti tehakse, hakkab külm ja rask e õhk korstnast ahju voolama: ahi ei tõmba!

Katseid.

1. Võtame hariliku kaustikulehe suuruse paberitüki, paneme ta hästi soojaks köetud ahju külge ja silitame teda mitu korda käega. Mida tähele panna? Miks?

2. Võtame läbipõlenud elektripirni ja murrame tal vee all hoides näpitsangidega klaasnibukese otsa. Suure jõuga tungib vesi pirni ja täidab selle. Jääb ainult väike mullike õhku ülemisse otsa. Riputame nüüd nõõriga selle vee täidetud pirni seinale, augukesega allapoole ja vaatleme teda päevast-päeva: ta võib ilma-ennustajaks olla. Kuidas viisi?

3. Võtame kaks ühesugust (R või C) toasoojamõõtjat ja mässime ühel neist elavhõbe-ruumi ümber õhukese

märja lapi. Mida võib tähele panna? Miks?

Küsimusi.

1. Kuidas tekivad katuse äärel jääpurikad?

2. Kuidas võib tekkida katusel tuisuga rippuv lumehang?

3. Kui varesed puu ladvas istuvad, võib neid tuulelippudena vaadelda. Kuidas?

Auhinnaks katsete ja küsimuste lahendamajatele määratakse ooperiklaas (binokkel). Tähtaeg — 12. III.

Vaatlusi paastukuus.

Paastukuus võime oodata esimesi kevadekuulutajaid — rändlinde ja kevadelilli. Noored loodusesõbrad panevad aegsasti üles pesakastid kuld-nokkadele (vt. „Noorusmaa“ nr. 1) ja kirjutavad vaatlusvihku lindude ilmumise aja. Samuti märgivad nad sarapuutolmumise alguse ja lumekellukate, sinililledede ja teiste varajate lilledede õitsemise alguse. Neid vaatlusi on soovitav saata „Noorusmaale“, kus avaldatakse kokkuvõtte nendest võrreldes läinud aastaga.

Auhinnaks paremate vaatluste eest määratakse igale loodussõbrale tarvilik raamat: Kaigorodov — „Lindude rii-

gist". Vaatlused, mis toimetusse jõudnud 12. paastukuupäevaks, ilmuvad juba sama kuu numbris.

Vastused küsimustele.

1. Kõige esimene tund 1928. a. oli ja on üldse igapäev n. n. kuupäeva piiril, temast läänepoole. See piir on näidatud kaardikesel. Kui sellel joonel jõuab kätte kesköö, lõpeb eelmine ja algab uus kuupäev maakeral üldse. Arusaadavalt lõpeb see uus kuupäev sama piiri ligidal, kuid idapoolse temast alles järgmisel ööl, kui maakera jälle kord oma telje ümber pöördunud ja kesköö ümber maakera rännand. See kuupäeva vahetus on tähtis merimeestele. Sõidab laev üle kuupäeva piiri läänest idapoolse, tuleb üks päev tagasi võtta; näiteks, kui loeti laeval tema liginemisel kuupäevapiirile nimetatud suunas 20. I, siis arvati samal laeval kuupäeva piirile jõudmisel 19. I. Vastupidi, reisil idast läände tuleb sääl üks päev edesi arvata: 19. I asemel kohe 20. I lugeda.

2. Maakera pöörlemise tõttu ümber oma telje jõuab keskpäev maakohas, mis teisest 15° läänepoolse 1 tund hiljem kätte 30° — 2 tundi jne.). Järelikult, kui meil jõuluõhtul kl. 8 särasid jõulu puud, oli Indias juba kesköö, Jaapanis koguni kl. 3 öösi (25. XII). New-Yorgis aga oli samal ajal alles kl. pool kaks päeva, San-Franciscos koguni kl. pool 10 hommikul. Seda võib igaüks kergesti näha siinjuures oleval kaardikesel.

4. Loomade jäljed joonis lhk. 492: jänes, part, orav, nurmkanane, hiir; lhk. 493 — metskitse rahulik samm ja põgenemishüpe.

Mümesugust.

1927 — rahutu aasta maakera elus. Lääne aastal olid loodusjõud maakeral tasakaalust välja löödud ja tujukateks, vihasteks muutunud. Aasta läbi lugesime teateid suurematest ja väiksematest loodusõnnetustest, mis kokku üle 200.000 inimese elu võtsid. Nimetame siin vaid suuremaid. 7. märtsil tabas Jaapanis Kioto ja Tango maakondi kohutav maavärin, kus hukkus 9000 inimest. Aprilli- ja maikuu mõllasid Põhja-

Ameerikas tormid. Aprilli keskel oli hiiglaveeuputus Mississippipiirkonnas, mis nõudis 778 inimohvrit ja hävitas tuhanded asulad. Juulikuus tegid suurt hävitustööd piksetormid Saksamaal, Itaalias, Inglise- ja Prantsusmaal. Hirmsamad õnnetused tabasid Saksi mägestikkudes Berggiesshübeli ja Gottleuba linnakesi, kus hukkus 200 inimest. Sama juulikuu lõpul tuli uputuste laine Indiasse, Bombay piirkonda; sääl uppus üle 1000 inimese. Samal ajal oli uputus ka Hiinas, Jukienni provintsis, kus ohvrite arv tõusis juba 10.000-ni. Kaks kuud varem maikuu lõpul tabas Hiinas Kansu maakonda tugev maavärin. Selle maavärisemise ohvrite arv tõusis kohutavalt 100.000-ni! Mäletame hästi ka maavärinuid Palestiinas, Turkestanis ja Krimmis, igal pool inimohvritega üle 100. Detsembris läks üle Saksa- ja Prantsusmaa ja Itaalia haruldane külmalaine ja kattis mõneks päevaks lumega niisugused linnad, nagu Room, Neapol. Jõuluajal mõllasid laialdased lumetormid, nendest kohutavamad Inglismaal ja Jaapanis. Pärast algas järsku sula ja see tõi Londonile ja tema ümbrusele ennenägematu uputuse. Käesoleva aasta jaanuari lõpus tabas maakera tulemägede tegevushoog ühes maavärinutega. Kamtsatka poolsaarel algasid tegevust mittmed kustunud vulkanid. Tugev oli ka tulemägede tegevus Nikaraguas, Krakatao saarel, Ida-Indias, Mehhikos, Islandi saarel.

Nii mõned suuremad katastroofid. Maakeral, kui taevakehale, kõik nad ühtki viga ei teinud, selleks olid nad siiski liig nõrgad. Küll aga kannatasid palju inimesed, nagu näitavad toodud arvud. Tekib tahtmata küsimus, kus on see algjõud, mis liikuma pani õhu, mere ja maasügavuse? Silmad pöörduvad päikese poole. Kas ei ole selles süüdi mitte tema, nimelt tema mustad laigud, milliseid läinud aastal nii rohkesti näha oli? Ja teadlastel on põhjust arvata, et tõesti päikeselaigud võivad tuua suuremaid rahutusi maakeral, pannes liikuma loodusjõud, tema õhkkonnas ja ka maasügavuses. Päikeselaikude maksimumi aeg lõpeb käes-

oleva aasta esimesel poolel. Saame näha, kas rahustub siis maakera?

334 km. tunnis on autokiiruse rekord, millise saavutas major Segrave võistlustel Floridas maikuus läinud aastal. Tema võistlejad loodavad aga eesoleval hooajal seda rekordi veelgi ületada.

Mälestuspäevi küünla-kuus.

10. II. 1847. a. sündis Thomas Edison, kuulus leiutaja.

12. II. 1809. a. sündis Charles Darwin, suur loodusteadlane.

14. II. 1486. a. suri Johann Gutenberg, trükikunsti leiutaja.

15. II. 1564. a. suri Galileo Galilei, täheteadlane.

18. II. 1745. a. sündis Alessandro Volta, füüsik.

28. II. 1683. a. sündis René Réaumur, füüsik, soojamõõtja ehitaja.

Noorusmaalaste võidulend.

Suure hooga algand noorusmaalaste võidulend jätkub lootustäratavate tagajärgedega. Esilendaja H. Schmidt Tartust on juba läbi lennand 32.000 kilomeetrit. Tema reis läks üle Uurali aheliku piki Siberit, India, Taevapoegade maa ja Jaapani kaudu üle Vaikse ookeani Ameerikasse, kus tal praegu viimane puhkus ja ühtlasi hoovõte näib olevat. Ligemal ajal on tema õnnelikku päralejõudmist oodata. Seks puhuks on „Noorusmaa“ toimetuse temale autasuks juba 4 kilo kõige paremat „Kave“ šokolaadi valmis muretsend, mis talle päralejõudmise puhul pidulikult kätte antakse.

Teise koha pärast on kibe võistlus käimas P. Hamburgi ja K. Sopp'i vahel. P. Hamburg algas lendu Tartust ja on selja taha jätnud juba 13.000 kilomeetrit. Kuid tema

kannul rühib väle K. Sopp Kudinalt, kes läbi lennand 11.500 kilomeetrit.

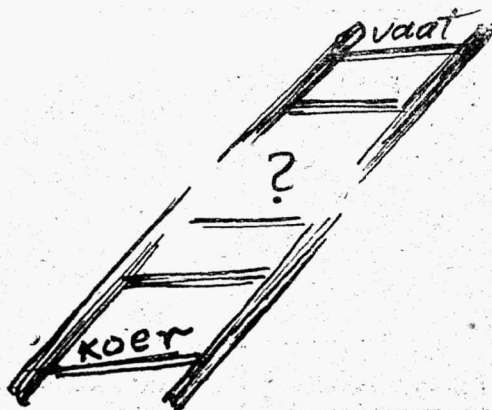
Kõige huvitavam lugu juhtus võidulendaja R. Koppeliiga Tormast. Tema leidis, et lennu peatusjaamades puhkusajal puudub õige ajaviide, tegi siis kiirlennu tagasi koju, võttis „Noorusmaa“ toimetusest male kaasa, et selle abil puhketundidel meeli teritada, ja algas lendu uuesti otsast peale. Praegu peatub ta Dublinis Iirimaal.

R. Koppeli võistlejast A. Lõokesest puuduvad viimasel ajal igasugused teated. Tema lend läks Aafrika kaudu, kuid nähtavasti on ta sääl läbipääsmata dsunglites Tarzani võrkudesse sattund.

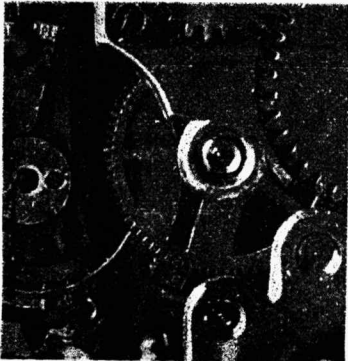
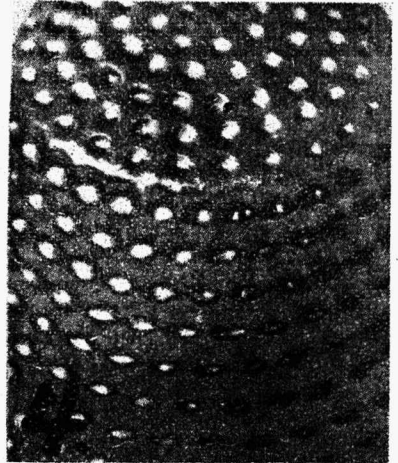
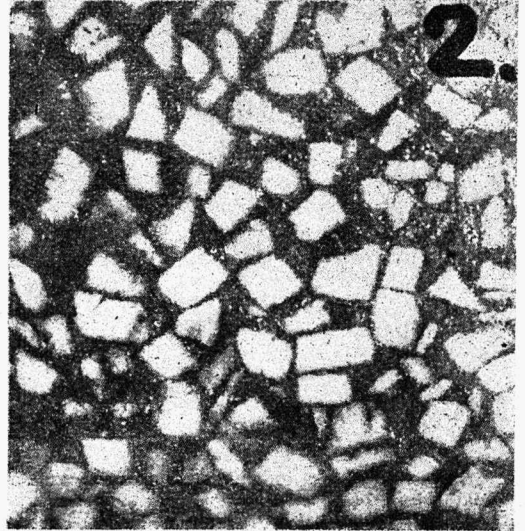
Nimetatud esilendajatele järgnevad väikeste vahemaadega A. Saunassaar Väike-Maarjast, H. Taapan Viru-Maidlast ja hulk teisi.

2. Ülesanne.

Sõnaredel: mitme sammuga läheb koer vaati? Lahendused saata 12. märtsiks „Noorusmaa“ toimetusse. Õieti lahendajatele loositakse hää raamat.

Mis need siin on?

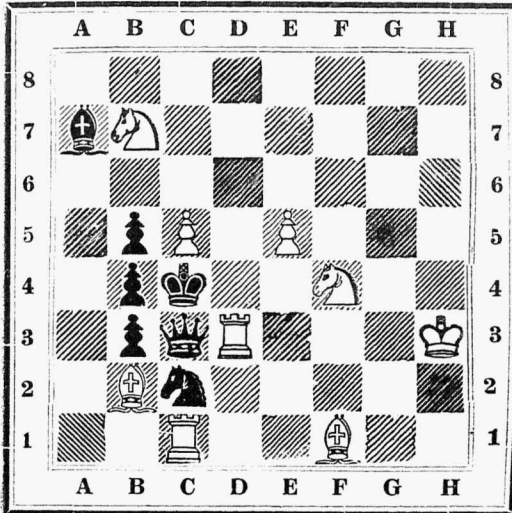
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 28.

Kokku säändud L. Blumenoff (Tallinnas).
„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K h3, V c1 ja d3, O b2 ja f1, R b7 ja f4, E c5 ja e5.

Mustad: K e4, L c3, O a7, R c2, E b3, b4 ja b5.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Lahenduse eest kaks punkti.

Trükiviga.

P. Karp'i ülesandes nr. 12 valge lihtkivi e3 on üleaarne ja peab ära jääma.

J. Raua ülesande nr. 27 lahendus.

1. L h4—h8, K d5:e4.
2. L h4—h1 annab matt.

1. (L h4—h8), R b5:c3,
2. R e4:c3 annab matt.

1. (L h4—h8), K d5—c6,
2. L h8—a8 annab matt.

1. (L h4—h8), c7—c6,
2. L h8—e5 annab matt.

1. (L h4—h8) R b5 ükskõik kuhu,
2. L h8—d4 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Evald Karp ja V. Mikenas (Tallinnast), Paul Maivel (Haapsalust), Richard Ollino (Narvast), R. Keres, A. Karu ja P. Tõldsep (Tartust), Martin Villemsen (Pärnust).

3. Ülesanne. Arvake, mis asjad siin pildidel on, kirjutage tulemused allolevale sedelile ja saatke see sedel väljalõigatult Noorusmaale enne 12. märtsi. Õieti lahendajaile loositakse 1 detektoraparaat, kilo šokolaadi, hää raamat. Lahendusi võetakse vastu ainult sel sedelil.

„Noorusmaa“ 3. ülesande lahendus.

1.	4.	Lahendaja aadress
2.	5.	
3.	6.	

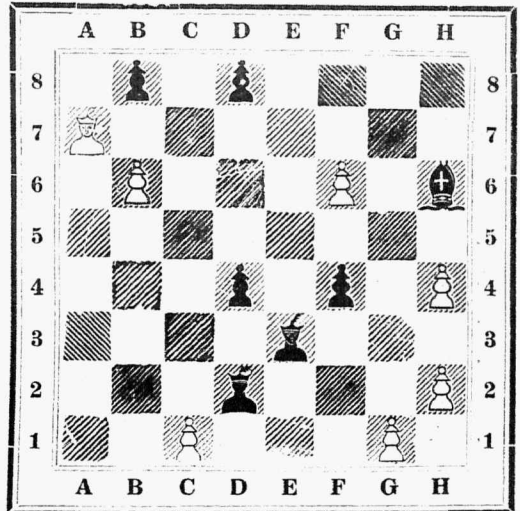
Kabe.

Toimetaja A. Burmeister.

Lõpumäng nr. 17.

Kokku säändud Gustav Vehterstein (Vändras)
„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K a7, L b6, c1, f6, g1, h2 ja h4.

Mustad: K d2, e3 ja h6, L b8, d4, d8 ja f4.

Valged algavad ja võidavad.

Lahenduse eest kaks punkti.

P. Karp'i ülesande nr. 10 lahendus.

1. K c3—b2!	K a5:e1,
2. d4—c5,	d6:b4,
3. K g7—c3,	b4:d2,
4. K h8—f6,	e7:g5:e3,
5. h2—g3,	h4:f2,
6. K b2—c1.	Must on suitsus.

Male ja kabe lahendused palutakse saata järgm. aadressil: Tallinn, Narva mnt. 26, krt. 6, A. Burmeisterile.

Õiged lahendused saatsid: V. Mikenas ja Evald Karp (Tallinnast), P. Tõldsep ja R. Keres (Tartust), Richard Ollino (Narvast), Paul Maivel (Haapsalus), E. Lagsdin (Riiast).

E. Karp oli ka male ülesanded nr. 19 ja 20 ja kabe ülesande nr. 8 õieti lahendand.

ÜHELGI NOOREL EI TOHI PUUDUDA NOORUSMAA HÄÄD RAAMATUD

NOORUSMAA JUTUKIRJASTIK.

Nr. 1.	Ch. Dickens: Kilk koldel	Hind 100 s.
Nr. 2.	Jack London: Põlev laev	" 25 "
Nr. 3.	K. Hänninen: Jäämere kangelane .	" 100 "
Nr. 4.	J. Parijõgi: Laevapoi si pävilt . .	" 100 "
Nr. 5.	A. Conan Doyle: Kuidas brigader tappis rebase	" 25 "
Nr. 6.	A. Conan Doyle: Kuidas brigader päästis sõjaväe	" 25 "
Nr. 7.	A. Conan Doyle: Kuidas brigader vallutas Saragossa	" 25 "
Nr. 8.	A. Conan Doyle: Lugu üheksast preisi ratsaväelase st	" 25 "
Nr. 9.	A. Conan Doyle: Brigaderi viimne seiklus	" 25 "
Nr. 10.	Anna Brigader: Pöialpoiss	" 50 "
Nr. 11.	Jack London: Pagan Otoo	" 25 "

NOORUSMAA ELULOOKIRJASTIK.

Nr. 1.	M. Laarman: Tizian	Hind 25 s.
Nr. 2.	M. Laarman: Rembrandt	" 25 "
Nr. 3.	E. Martinson: Beethoven. , ...	" 50 "

NOORUSMAA
ILMUB ÜKS KORD KUUS
Tellimishind aastas 2 kr. 50 s., pool-
aastas 1 kr. 25 s., üksiknumber 25 s.